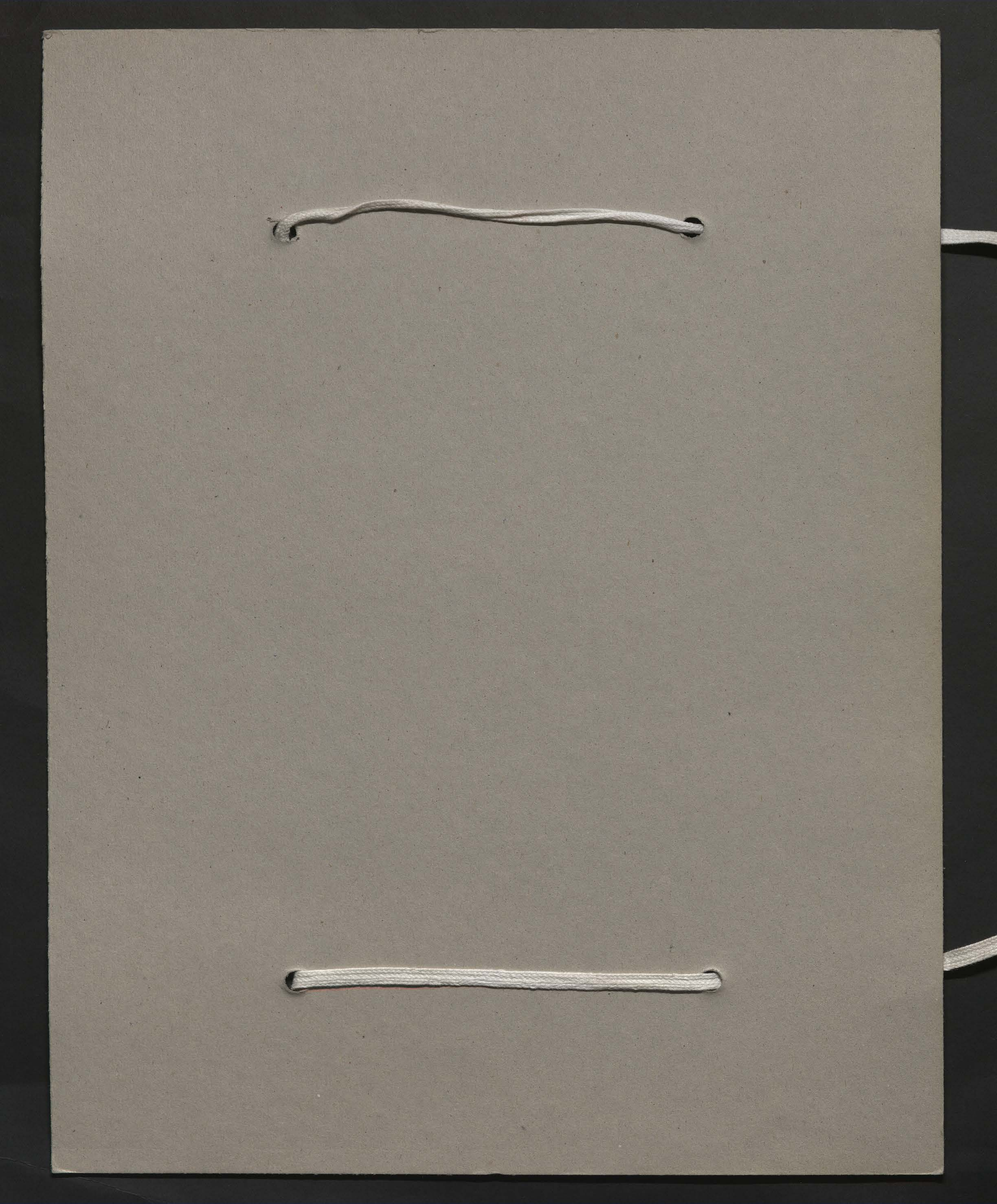
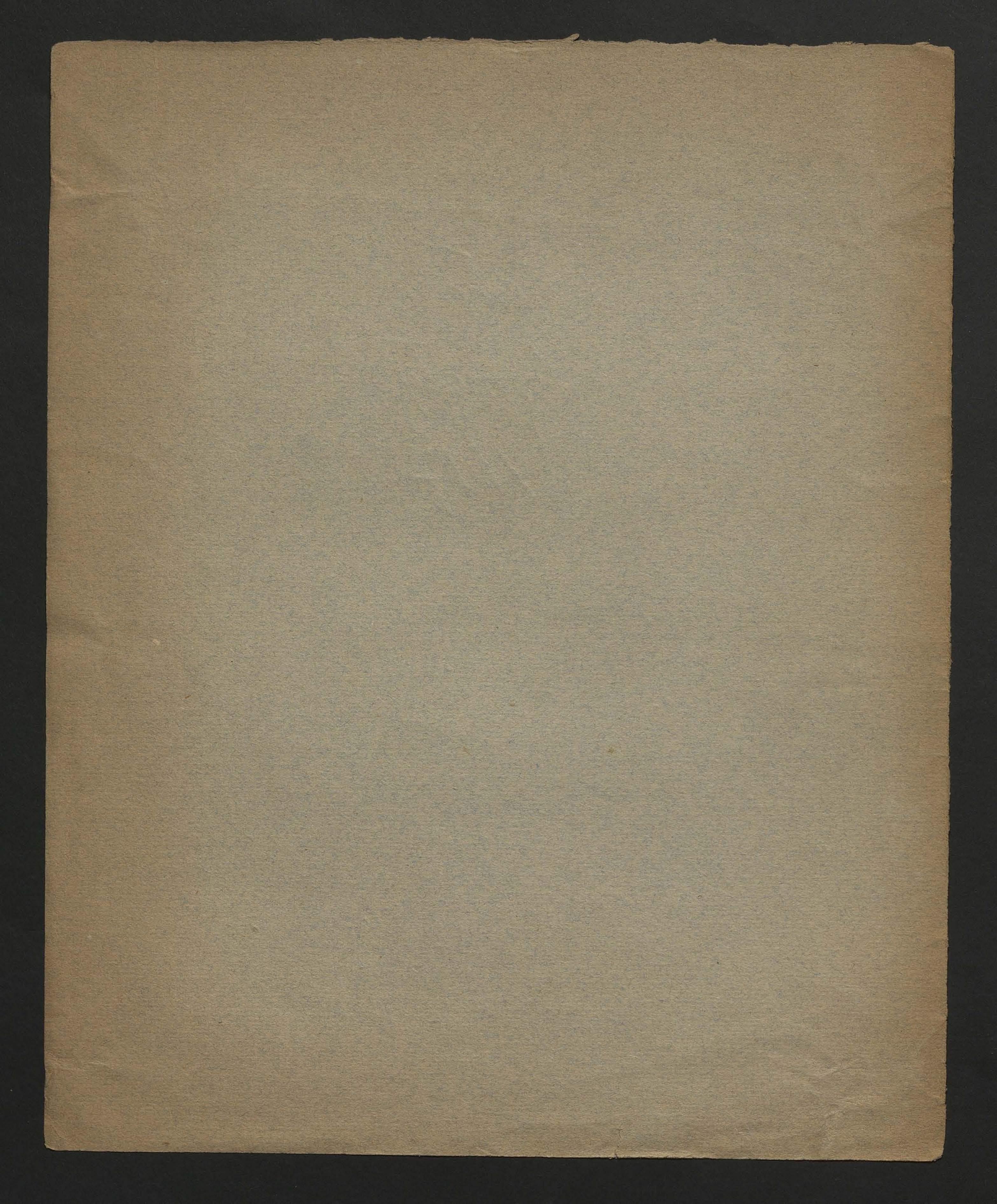

Rejestr
Armaty
1677.

Z biblyoteki Hilarego Łodzi Baranowskiego

×

Reiestr Artyleryey in genere Armaty Krolewica Je° mci
tudzież y potrzeb do tey Armaty należących przez mnie podany
J. K. Mci [illegible] in 2° Dni 1617 Msis 2 Decembris.

Działo Bazyliszek waży kula funtow 45
Działa bracia Wilenskich waży kula ich funt 30
Działo Ostra Panna waży kula funt 30
Działo przy Krolewicu Je° mci o każdego kula waży funt.
Działa Niedzwiedzkie waży ich kula funt. 15
Moździerz iedne kula waży funt. 140 a dwoch 24
In summa wszystkich sztuk co kazano wozić więc. 11
Wszystkich wyżey mianowanych sztuk wynosząc waży kul na ich 317

Do nabicia po połowicy prochu na iedno nabicie funt. 158
Rachuie się [illegible] półtora cetnara na raz wystrzelić.
Obrachowało się, że przez dzień z tych wszystkich sztuk może strzelić
[illegible] na co wynidzie prochu
iedenz dzień Cet. 60
Kul wynidzie do tegoż strzelania na iesten dzień prócz moździerzów 560
Od tego dobrego szczęścia na dzień letni gorący wyimi
dzień [illegible] mniej będzie, bo nikto [illegible] będzie:
Na co prochu nie zostanie [illegible] tylko Cet. 54 [illegible]
rozkazano [illegible] J. K. Mci [illegible] po-
[illegible] od pierwszego obozu pod [illegible] aż do [illegible]
[illegible] Capitanow 28 Cet.

Kul mamy

Do Bazyliszka 140
Do bracie 240
Do Panny tasz kula co y do bracie
Do osmiy mniejszych sztuk zostaie kul 800
Do Niedzwiedzkich obiecano kul 200
[illegible] było in [illegible] bantow 548
Dystributa
Wydało się [illegible] y [illegible] butow 113
Zostaie iescze butow 435

Percepta olowu Cet. 48 funt. 106
Distributa olowu na osoby wedle Verificatios od P. Capitana
rozdano się Cet. 26 funt. 88
Zostaie w sobie Cet. 22 funt 18
In summa tego samego wyższey mianowaney Armaty na strzelanie
[illegible] albo per intervalla temporis obro-
wało się [illegible] potrzeba prochu [illegible] którego nie
ie Cetnarow 840
Est potrzeba 1 8 40
Ostaie bez[illegible] 24
Olowu ponieważ go wcale nie mamy Cet. 500
Knotow iż niewiem wiele będzie piechoty tedy [illegible]
Inszych przytym potrzeb do tejże Armaty należących
[illegible] pisze się y podle Regestru
Sznurow [illegible] Cetnarow kilkadziesiąt więcey.
Lin wielkich do ciągnienia dział 20
[illegible] wielkich 12
Blachy miedzianey do [illegible] Cet. 2
[illegible] żelaznych [illegible] dział 8
Cugow albo [illegible] y do [illegible] 150
[illegible] do windowac działa z [illegible] albo
[illegible] baszte potrzebno par 6
[illegible] 30
Kleszczow do dział 60
Drągow żelaznych 12
Maży do smarowania kół do dział beczek [illegible]
Oleju do [illegible] y do [illegible] funt. 60
Passow [illegible] do armaty [illegible]
[illegible] do każdey sztuki po parze

3

Potrzeby co do szancow

Podkopow	24
Rydlow	200
Motyk	50
Łopat	50
Taczek	100
Opałek nasypowania [illegible]	100
Oszkardow mularskich do łamania murow	30

Potrzeby materij ktore należą do kul ogniistych piszę się tylko ich do dwusiąt [illegible] [illegible] [illegible] funtow 50

Saletry co przednieyszey funt.	190
Siarki drobney funt.	80
Prochu przednie dobrego funt.	10
Kalafoniy funt.	18
Smoły [illegible] funt.	34
Zgrzebi od Kowalla funt.	24
Olein. funt.	8
Gorzałki półgarca	
Wosku funt.	6

Sznurkow połowica cienkich połowica grubych funt [illegible] 30

Sznura [illegible] [illegible] 250

Blach żelaznych na osm [illegible] 20

Kotlow żelaznych połowica [illegible] połowica na [illegible] 20

Ut granatowych o sztukach osmi. lo

Sukni zielonych coby tez muszkietowych było tobie

wszelkiż na pięć raty 200

Szablic wielkich do rażenia tej materyi coby trzeba to

przyjść do tego po 5 albo po 4 złot. sztuk 50

Mnożyć [illegible] wielkie

[illegible] sztuka pięćdziesiąt

muszkietów

Ten tedy regestr jest oddanie albo niezaś podany

Królewiczowi J[ego] M[ości] aby mi na powinności y [illegible]

mojej nieszkodziło, iż dzieło y [illegible] prowadzony

[illegible] data, y podany jest przez mię J[ego] M[ości]

Scriptum 3 t Sep. [illegible]

[illegible]

Charlewski

Regestr rzeczy Krolewicza J[ego] M[ości]

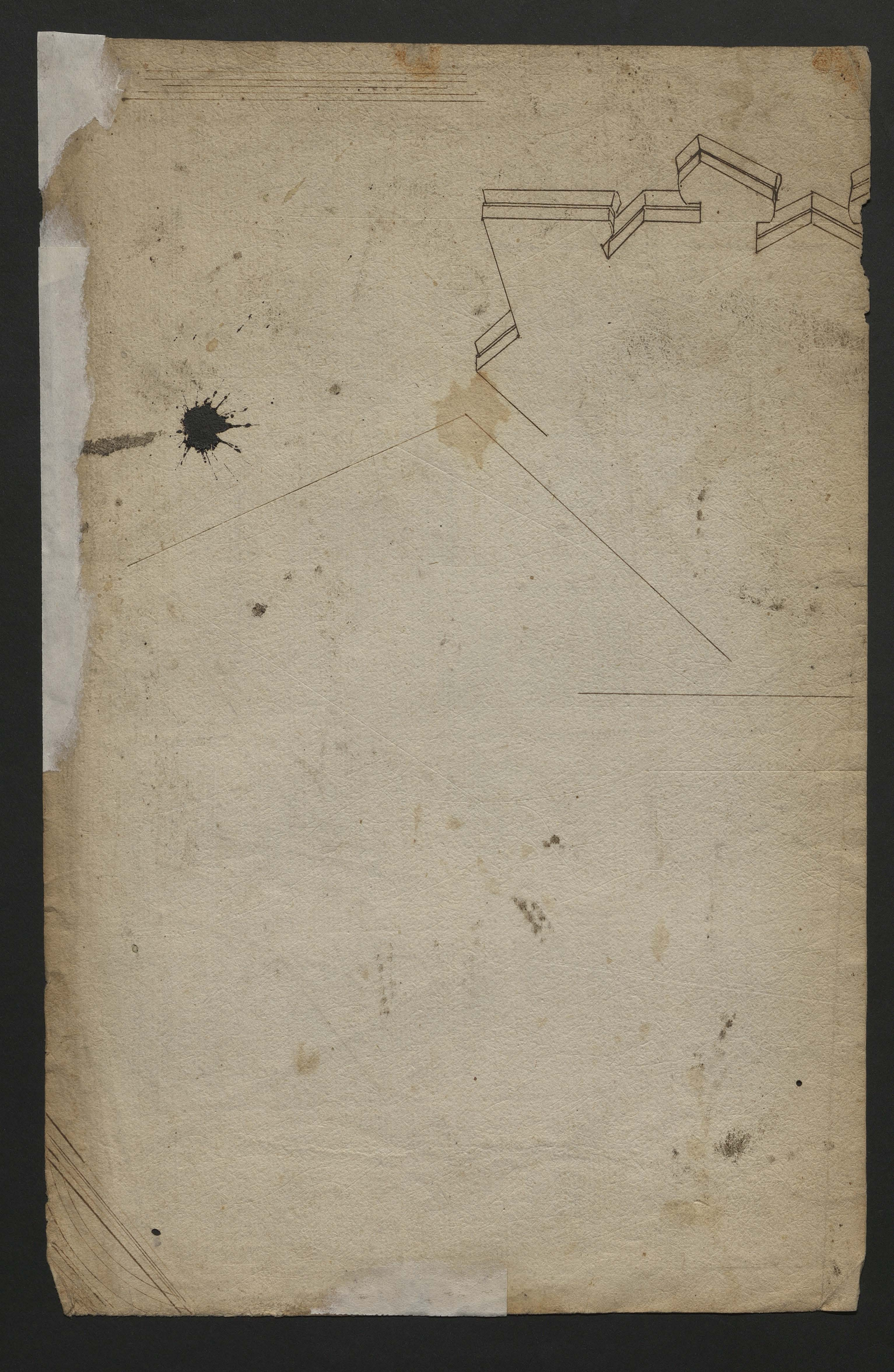
posłanych [illegible]

Quadro doppio, con diffese doppie, et proportionate.
Sicurissima Inuentione contra qual si voglia Impeto.

Inuento dal M. Maggio.
ma all'arte, et vere pro-
portioni ridotto da me
Girol. Aquila
stirhausen.

Passi 180 á 5 piedi luno.

50.

5

Daß Mir in dem Dorf Plawze

durch 8. Unter Offizier
1. Trompeter
1. Chyrurgy
1. Schmidt
55. Hussaren
1. Proviant Knecht und 75 Pferde

Sa. 67. Köpfe von der Esquadron Obristen
Obrist von Szekelly sub Lobl. von der
Trenckischen Hussaren Regiments
auf dem March in dem Dorf Plaw-
cze Obdach und das benöthigte Vor-
spann Stroh richtig und ohne entgelt ver-
schaffen haben. Solches hiermit quit-
tiren

March Quartier
Plowcze den 10ten
Februar 1793.

Gröling
Lieut.

Rappert Miesięczny

Od Brygady 1wszey Kawaleryi Narodowey Dywizyi Wielkopolskiey iak się rzetelnie znaydowało przy Końcu Miesiąca N. Roku N:

Bryggada Kawaleryi Narodowey	Podług Etatu być Powinno	Jest Rzetelnie	z Tych są: Kommenderowani	Urlopowani	Chorzy	w Areszcie	Zostaie do Służby	Brakuie	Ubyło z Służby: Umarli	Abszytowani	Dezertery	od Przychód	Całkiem	Extrakt całego Rapportu	Summa Bryg. Kaw. Narod:
Chorągiew Wo Rotmistrza N.														Być powinno	
														Jest rzetelnie	
														Kommenderowani	
														Urlopowani	
														Chorzy	
														w Areszcie	
														Zostaie do Służ:	
														Brakuie	
														Umarli	
														Abszytowani	
														Dezertery	
														Konie zdechłe	
														Konie Służbo:	
														Konie Prowian:	
														Wozy Prowiant:	
														Odchod Głow	
														Odchod Konie	
														Przychod Głow	
														Przychod Konie	
														Zony	
														Dzieci	
Summa															

Explikacya Rapportu

Szwadron 1wszy

Kommenderowani

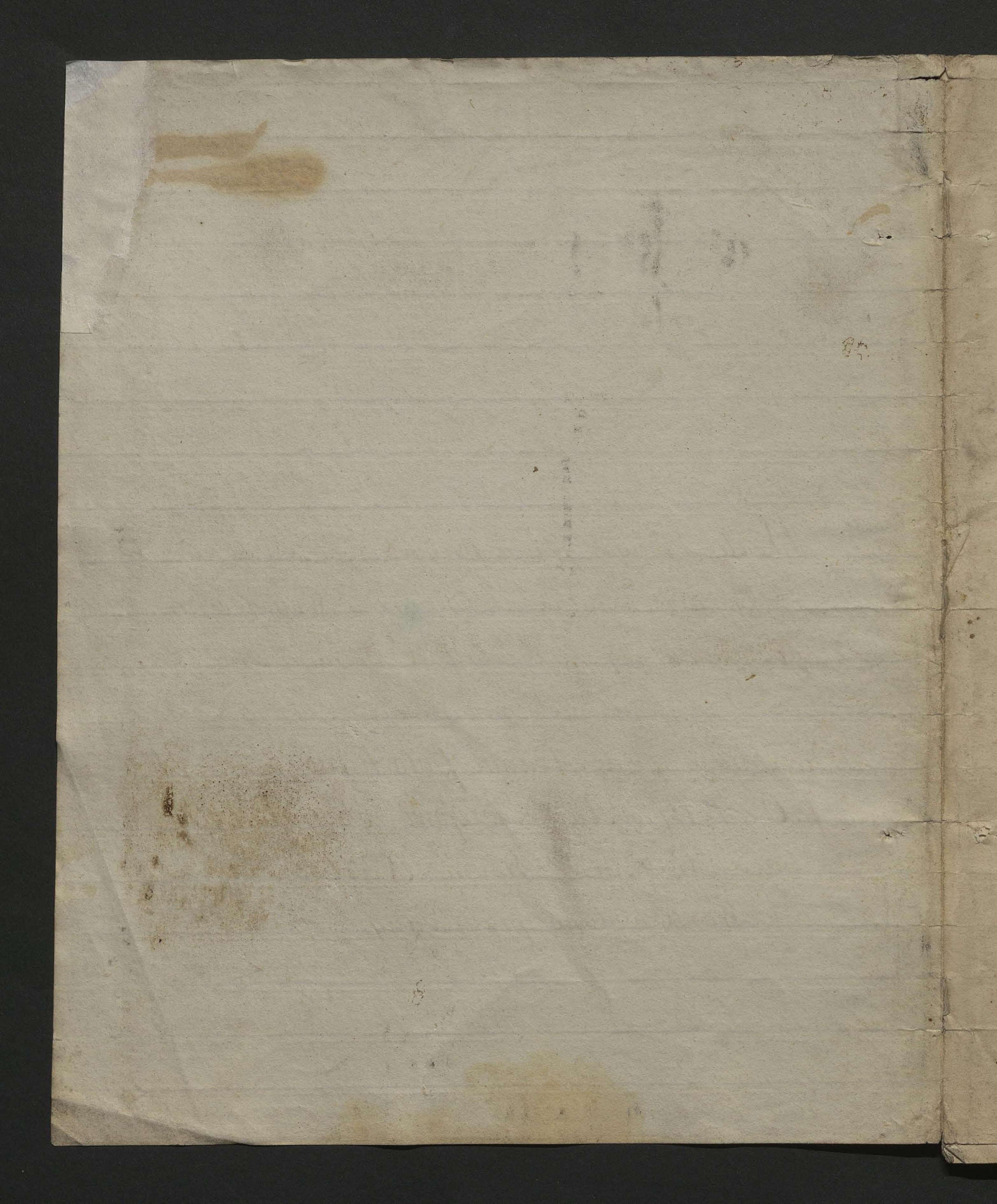

Krotki Opis

Nowego Sposobu Przeprawiania się przez Rzeki

Wcale żadnych prawie Przygotowań za sobą nie
pociągaiącego, a mogącego bydź nader Woyskowości
użytecznym gdy się do wielkich Operacyi Stra=
tegicznych przystosuie.

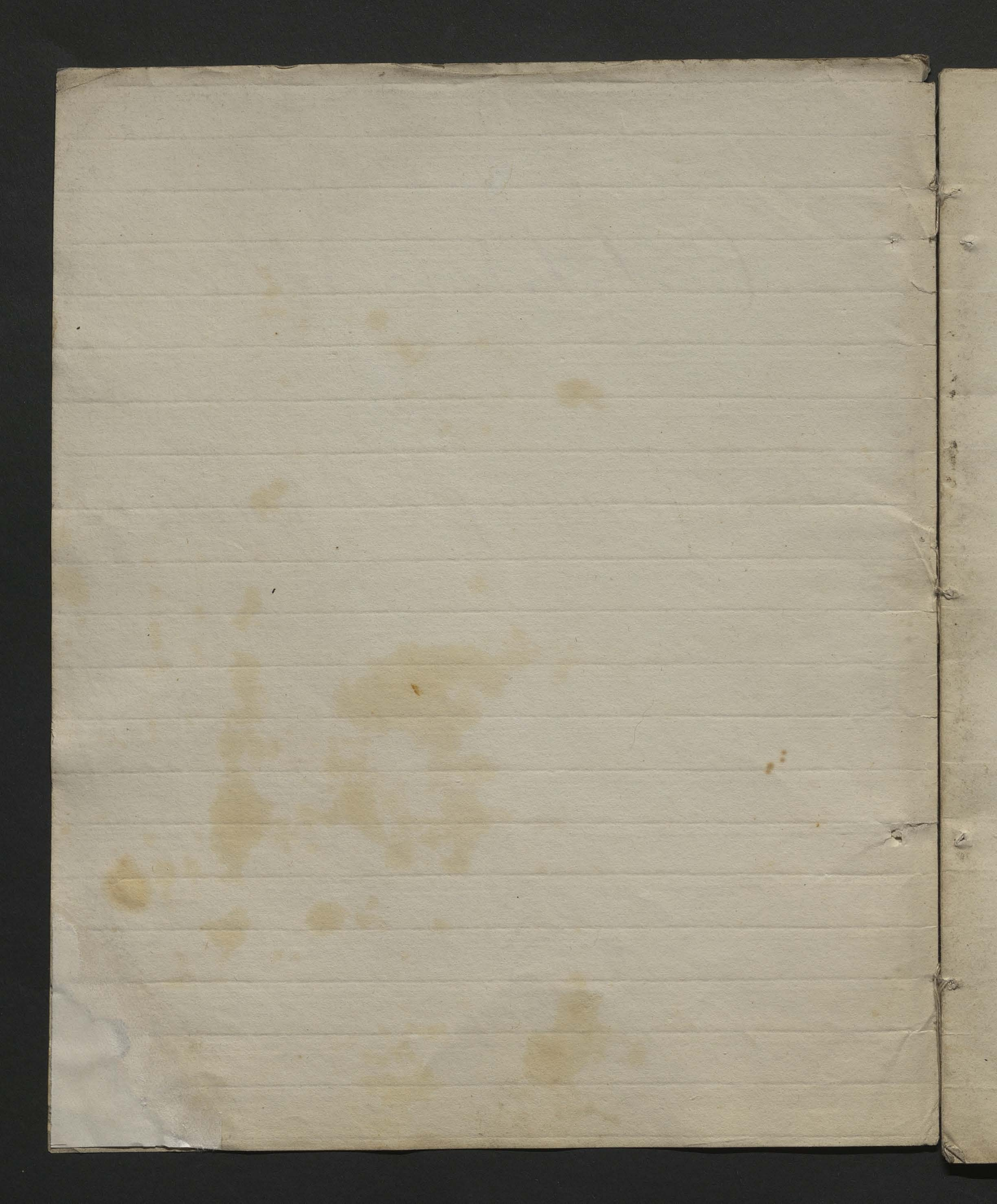
Wynaleziony przez Adama Potockiego a
J. O. JeMci Xięciu Józefowi Poniatowskie=
mu Ministrowi Woyny Xięstwa
Warszawskiego przypisany.

OPISANIE.

Sposobu nowego Przepraw

przez Rzeki

J. O. Mości Xiąże!

Polakiem będąc i Oyczyznę swoią maiąc w pierwszym względzie, w każdey okoliczności życia mego, a przeto pałaiąc żądzą bydź Jey użytecznym w iakimkolwiek przynaymniey sposobie, nim okoliczności dozwolą mi czynniey do służenia Jey przyłożyć się, czyż mogę użytek lepszy zrobić z uczynionego przez siebie (woiennego wynalazku; iak przypisuiąc go Waszey Xiążęcey Mości, iako Ministrowi Woyny wzrastaiącey Oyczyzny naszey, a Mężowi któremu dawne woysko nasze winne było doskonałość swoią w ćwiczeniach woiennych i postawę prawdziwie żołnierską; teraźnieysze zaś pod okiem i dyrekcyią Waszey Xiążęcey Mości, niemniey za usilnem staraniem Jego powstaie: Stworzenie swoie (wraz z Oyczyzną naszą ze tak zięki

nasza Napoleonowi Wielkiemu będąc winne:
(ktyż mógł lepiey użyć wynalazku mówię tego który bydź może)
~~[illegible]~~ dla żołnierstwa nader użytecz-
ném odkryciem, przez niesłychaną łatwość w exeku-
cyi, i niewyrachowane pożytki które z tąd Stra-
tegia i teraznieyszy sposób obszerny woiowania
odnieść mogą.

Tym celem powodowanemu pozwól Sobie
Wasza Xiążęca Mość ofiarować krótki ten Opis
sposobu, który chociaż dotąd nieprzyszedł na myśl
przeprawiaiącym się przez rzeki z przednią strażą
dla sforsowania przeyścia całemu woysku w
obliczu prawie nieprzyiaciela; nie iest dla tego
mniey ważném odkryciem, pożytek swóy miano-
wicie z łatwości wykonania go ciągnącém.

Wiele dotąd sposobów różnych przeyścia
przez rzeki wynaleziono, i wiele takowych w cza-
[illegible]y używaią. Bydź zaś mogą podobne przey-

przeyścia ustkuteczniane: Nayprzód wbród, powtóre przez wodę głęboką, potrzeie nieprzyiaciel gdy iest oddalonym, lub też poczwarte w obliczu takowego

1mo Uwagi nad przeyściami w bród są rozliczne, w wielu Autorach starożytnych i współczesnych umieszczone, dla tego też o takowych wkrótkości tylko nadmienię.

W rozwagach nad Polibiuszem naprzykład, Folard podaie za prawidło, ażeby w przebywaniu brodów szeregi były otwarte dla wolnieyszego biegu wody.

Alexander przechodząc Granik w przytomności Memnona Persom dowodzącego, nie ciągnął prosto przez rzekę ale ukośnie przechodził, ażeby szerokim frontem, przez obrócenie się tylko nieco w lewo, spotkać się z nieprzyiacielem.

Cezar przebywaiąc Segrę, równem umysł-

umyślnie zrobionym spuścił niecó wody, po czém postawił w poprzek wody szerokąą ulicę z Jazdy, że tak rzekę, ktory rzęd ieden wstrzymywał pęd wody, niżey zaś postawiony ratował wodą uniesionych żołnierzy.

- W Woynach różnych Rzymscy Velitowie i Balearscy procarze, z podiazdami Jazdy przechodzili rzeki, pływaiącym koniom u ogonów wieszaiące się.

Między tegowiecznemi wodzami spostrzegamy X^cia Oranii w przebywaniu rzeki Maas w Roku 1586^tym i Marszałka Belleisle w przebyciu Varu w 1747^mym Roku, stawiaiących niżey przechodzącey Kolumny szereg chłopów w brodzie, dla ratowania uniesionych odpędu wody ludzi.

Wiadomo iak Karol 12^ty przeszedł przez rze-

rzekę w obecności Moskali przy Hołowczyńcach, częścią wpław a częscią wbród; uważaiąc iżby grunt brodu był twardym, a tak poźniey przechodzący w rozbitym namule nie grzęźli.

2do W przeyściach przez rzeki głębokie wiele bardzo sposobów bywa w używaniu, i iest nam wiadomych, tak z starożytney historyi militarney, iako też i z woien wieku nowszego. A tak:

Xenofon mówi wdziele swoim cofania się dziesięciu tysięcy Greków, o przemyślnym sposobie przeyścia przez rzekę głęboką podanym przez pewnego Rodyjczyka; ale do uskutecznienia takowego zamysłu, potrzeba było dwóch tysięcy Skór wielbłądzich i wołowych.

Aryanus mówiąc o wyprawach Alexandra Wielkiego wspomina także o podobnem

podobnem przeyściu rzeki Oxus; po zszyciu skórzanych namiotów, napchaniu ich lekkim chróstem i zrobieniu z tego mostu pływaiącego.

Tenże Wódz sławny, który był iednym z naywiększych ludzi, dopóki go sława Bohatyra wieku naszego nie zaćmiła; przeszedł podobnież po moście skórzanym rzekę Tanais w obecności Scytów.

Znali Starożytni stawianie mostów pływaiących na łodziach, i takowych budowę Aryanus obszernie opisuie.

Mosty z beczek o których wspomina Folard (Marszałek Saski) i Tylcke; Rzymianom dawniey iuż były znaiome.

Maxymus Wódz Rzymski przechodził na podobnym beczkowym moście rzekę w Akwilei, spiesząc do Włoch po ogłoszeniu się Cesarzem, dla

dla zaięcia Rzymu.

Feldmarszałek Munich z wynalazku tego beczkowych mostow korzystaiąc, w Kampanii 1736go Roku, każdey pieszey Kompanii beczkę wody prowadzić z sobą kazał: a tak woysku na wodzie w Stepach Ukraińskich niezbywało, i nadto każdy Regiment maiąc takich beczek wielkich osm lub dziesięć, niemniey pewną ilość desek grubych z sobą wiozące, używał ich do przepraw przez rzeki.

Znaiome są pływaiące mosty przez Folarda proponowane, za pomocą kiermów czyli wioseł duży/ch postępuiące, z tratew zaś zrobione, i gatunek przedpiersia zasłaniaiącego Żołnierza od rzęcznych Strzałów na przedzie maiące.

Znaiome z promów mosty zamiast kołwie koszami od plew lub też koszami szańcowemi zaduionemi, pełnemi zaś kamieni umocnione.

8. Znaiome mosty pływaiące rożnego rodzaiu, nie mniey tyle wtym czasie wydoskonalona sztuka rzucania pontonów miedzianych i innych.

Wiadomy sposób Karola 12go, który na Wisłę pod Warszawą, chcąc umocnić słaby bardzo lód w tym czasie, posypywać go kazał słomą, i polewać wodą na przemiany, a tak zdziałał naturalny most tak mocny, iż naycięższa Artylerya przebywała go.

Znaiome są mosty z tratew zwyczaynych okładane darniną, dla większey pewności i wygody.

Nie iest rzeczą nową na małych wodach robić mosty na wozach, które w poprzek w wodzie stawiaiąc się, do nich belki w podłuż powrozami są umocnione, aby natychże deski poprzeczne

poprzeczne pomost robiąc kłaść można.

Podług teyże zasady nieraz iuż podobne mosty na małych wodach robiono, używaiąc zamiast wozów wysokich kozłów iakie do rusztowań mularskich służą.

Wiadome są kaftaniki korkowe Skafandrami zwane; i proponowana konstytucya woysk lekkich, tarcze korkowe pierwszemu szeregowi piechoty daiąca, któreby do przepraw służyć mogły; umieszczona zaś w dziele pod tytułem: Traité sur la Constitution et l'emploi des troupes légères Paris 1782. Z resztą ze wszech miar wybornem i prawdziwie klassycznem dziele, ale w tey mierze za daleko imaginacyą unoszącem się.

Słowem wiele innych tym podobnych sposobów w rożnych okazyach używali tak dawni iak teraźnieysi woiownicy, i wiele rozmaitych pro=

10. proponowano: Jednak myśli tak prostey będący celem niniieyszego opisu, nigdzie wyczytać nie można, i zdaie się iż dotąd ieszcze nigdy użytą nie była.

Tym zaś bardziey iest łatwy ten przeprawiania się sposób, iż ani odmiany woyska formacyi teraźnieyszey za sobą nie pociąga, ani przygotowań trudnych i długich nie potrzebuie.

3^tio^ Rzeki przechodzić można będące od nieprzyiaciela dalekim, o których przeyściu nadmieniać nawet nie należy, gdyż ~~[illegible]~~ wtedy można być panem mieysca i sposobów podług których się przechodzić zechce.

Ale przeyścia które całego natężenia Wodza, wszelkiey baczności i przemysłu nieograniczonego potrzebuią, są to iak wyżey wspomniono.

4to Przeyscia w obliczu nieprzyiaciela. Takowe uskutecznić można w prawdzie maiąc go przed sobą i pod protekcyą bateryi z harmat i granatników, w wklęsłym mieyscu przechodząc, bydź iescze nadto protegowanym można, od promów i batów strzelcami osadzonych: Przeszedłszy wstępnym boiem osadzić mieysca obronne, iakto to wsie, lasy nadbrzeżne, Wąwozy, Kościoły, Cmentarze, domy duże murowane; można na prędce zrobić przedpiersia /: Epaulements:/, zasieki /: Abatis:/, reduty, i inne mieyscowi i obronie zastosowane Szańce. 11.

Tak w woynie przedostatniey osimdziesięciu pływaczów francuzkich z pałaszami iedynie przepłynęło przez Dunay w Donauwerth, na łodkach maiąc za sobą broń i Amunicyą; przebywszy rzekę, chwycili ią w pomoc. ~~w pomoc~~ pałaszom i męztwu swoiemu bez granic; a tak nadzy bijąc się przez czas długi, dali sposobność znacz=

12. znacznieyszey sile przeprawienia się na batach pod ogniem harmatnym, i naprawienia mo= stu zruconego; po którym w parę godzin woy- sko całe rzekę przebyło za niemi, w obecności całey armii Austryackiey, ale w niemałym zadu- mieniu nad tak wielkim zuchwalstwem stoią- cey, i gdyby na widok głowy Meduzy skamieniałey.

Trafiaią się tym podobne śmiałości w przeprawach przykłady, i skutkiem uwieńczane bywaią; z tem wszystkiem przezornieyszem, i z większym iest użytkiem bez wątpienia, tak przez demonstracye i obroty stratagiczne uwieść nieprzyiaciela; ażeby będąc przygotowanym bronić przeprawy w mieyscu gdzie starać się trzeba aby się przeyścia domyślał, przez niezgra- bne ukrywanie przygotowań, i aby sciągnął tam nieprzyiaciel całą swoią baczność, a tym czasem niespodziewał się przeyscia rzeczywistego o kilka

Kilka mil ztamtąd.

Takowemu przeyściu tym bardziey pomimo siły a może i uwagi swoiey na dłu-
giey przestrzeni nadbrzeża zapobiedz nie będzie mógł, gdyż wszędzie wrowney mocy bydź niemo-
że; a sposobem nowo wynaleziomym przeprawio-
ny znaczny bardzo oddział piechoty i Jazdy, że-
dnych prawie przygotowań za sobą niepociągaiąc; może usadowić się i umocnić, nim patrole nieprzyiacielskie /: gdyby nawet iakie aż do mieysca przeprawy dochodziły./ zdołaią go uwiadomić, iż przeprawa się uskutecznia. Przykład podobnych przepraw i strategicznych obrotów poprzedzaiących takowe, Tabella 1wsza wystawia.

Jak niebespieczny iest ten rodzay przeprawy dla nayostrożnieyszego nawet nieprzyiaciela, łatwo wyprobować można gdy dowiodę, iż tysiąc ludzi piechoty i drugie tyle jazdy naprzy-

14. naprzykład, w pięciu minutach przeprawieni być mogą; pierwsi na czterdziestu tylko wrotach, drudzy w pław iak przodkowie nasi nie raz w woynach chwalebnych uczynili.

Jeżeli ośmdziesięciu pływaczów mogło w obliczu całey Armii iak wyżey mówiłem, przebyć Dunay rzekę tak szeroką, i naprawiwszy most być przyczyną przeyścia woyska całego w tym mieyscu w parę godzin; iakiegoż pożytku spodziewać się nienależy, po tak mocnym korpusie, w ieden moment i z taką łatwością przeprawionym; a nadto w mieyscu od znaczney nieprzyiacielskiey siły wolnym, gdyż wszędzie pilnować się nie może..

Korpus ten i przeydzie z łatwością i czas mieć będzie umocnić się bez wątpienia, we Wsi, na Smentarzu iakim, w budynku dużym murowanym, w lesie przez zasieki, lub na wzgórkach przez reduty i przedpiersia; oraz ukryie się w Wąwozach

wąwozach, krzakach, i innych obronnych mieyscach tym podobnych; i protegować iuż będzie budowę mostu, oraz przeprawę na batach większey swoiey siły: nim zdoła nieprzyiaciel pospieszyć do wyrugowania go z tamtąd. — Mechanizm tatkowey przeprawy w Tabelli 2giey umieszczony.

Teraz pozostaie mi tylko dowieść fizycznie, lubo to sam iuż doświadczeniem stwierdziłem, iż wrota tak urządzone iak Figura 2ga w Tabelli 11ey okazuie, są w stanie uniesienia dwudziestu i pięciu ludzi: do tego zaś dostateczną będzie uwaga następuiąca:

Pominąwszy pierwsze doświadczenia praktyczne które sam w tey mierze robiłem, wspływaniu ciągrze z łatwością okiennicę zwyczayną u którey rękami trzymało się osim osób nieumieiących pływać; Uważmy tylko iż człowiek z przyczyny nadętych powietrzem płuc swoich, podobny ciału iego sprawu

16. sprawuiących skutek iak pęcherz zwyczayny /: który iak wiadomo wielki ciężar na wodzie unosi :/ nigdy zatonąć w wodzie niemoże, dopóki wody nienapiwszy się, z przestrachu i nieprzytomności, ilość powietrza wpłucach będącego niepomnieyszy i nienapełni ich wodą; dowodem tego nay lepszym, iż kto przez pływanie smiałości iuż do wody nabrał, może się na wznak położyć, nie ruszaiąc ani nogą ani ręką, wydęte tylko piersi powietrzem iedynie utrzymuiące, a takchociby naydłużey iak deska na powierzchni wody leżeć będzie.

Fizyczne przeto badanie dowodzi, iż człowiek specyficznie lżeyszym iest od wody, czyli iż płuca iego funkcyą pęcherza wnim sprawuiące, tyle go lekkim czynią, iż kolumna wody unosząca go, ma dosyć konsystencyi i mocy aby go znosiła.

Że człowiek lekki iest bardzo w wodzie, pospolitey używaiąc espressyi, tem ieszcze prościey

prościey dowieść tego można wspomniawszy, iż pływacz z łatwością nayiwiększą niemnieyętnego w tey sztuce przeprawi przez rzekę, aby tylko położył na ramieniu iego rękę iedną tenże, i zupełnie się na wodzie opuścił.

Doświadczenie przezemnie uczynione iak wyżey powiadałem, wciągnieniu ośmiu osób, na (okrętu) nie mało także okoliczności powyższą dowodzi.

To zaś odkrycie przypadkowe gdy podało mi myśl w obszernieyszym sposobie do woyny go przystosować, nadzieię moią zupełnie dopełniło doświadczenie doszedłszy; iż wróta ze stodół bramy lub domu zaiezdnego wzięte, unoszą z łatwością dwudziestu i pięciu ludzi, którzy w wodzie po pas zanurzeni w koło wrót tychże spławionych unoszące się i ręką iedną tylko takowych trzymaiąc się; w ten sposób z łatwością wraz z wrótami ciągnące się daią.

18. Jak zaś myśl tę wydoskonaliwszy, chciałbym iey do przepraw przez rzeki dla piechoty letkiey używać; dokładniey rzut oka na Tablicę IIgą i Explikacya tabliey teyże wytu szczy.

Zważywszy wszystkie fizyczne okoliczności tu wyżey nadmienione, tym łatwieyszem wykonanie przeprawy takowey okaże się, samą teoryą rzeczy rozważaiąc iedynie i doswiadczeniem nawet niewspieraiąc się; oraz że wszystkich badań fizycznych wynikinie; iż niemożna nawet nazwać ciężarem akcyi, którą na spławionych wrotach wyrządzaią dwudziestu i pięciu ludzi w koło unoszących się za petelki trzymaiąc iak w Tablicy IIey figurze 2giey widać, a w explikacyi takowey tablicy lepiey i dokładniey ieszcze wyczytuie się: a to z przyczyny, iż ciężar ludzi przez wodę będąc prawie zniszczonym, mianowicie zaś gdy

gdy spławy w ruchu będą, nie iest to więcey iak małe ciśnienie które do kierunku swego, iż ludzie przeprawiaiący się potrzebuią, i które iedynie na brzegach podwoin sprawuią, gdyż woda ich ciężar sama prawie cały unosi.

Wreszcie obszernieysze ieszcze w tey mierze doświadczenia, z czasem ten wynalazek wydoskonalić potrafią.

Teraz i to iuż zdaie mi się bydź wielce pożytecznym, iż tysiące ludzi piechoty przeprawić się może w momencie, na czterdziestu wrotach iedynie, których w każdém miasteczku, w każdey nawet wsi dostanie; a przeto niečzyniące żadnych długich przygotowań do takowey przeprawy, któreby zamysł przeprawienia się odkryć nieprzyiacielowi mogły.

Sznurów albowiem uwiązanie i pęcherzy, nie mniey petelek trzymanie się u kołowia=

20\. utatwiaiących żabkami żelaznemi przybicie,) w oka mgnieniu zrobione bydź może przez Saperów Regimentowych. Dziesięć łodzi s. dla Spławienia tysiąca ludzi za pomocą podwoiów) potrzebnych łatwo się sprowadzi; a karabiny i patrontasze, na łaoki lub kozły w poprzek stoiące na spławie położą się, w moment od-pływania od lądu i wten sposób odzmoczenia ochronionemi zostaną.

To także w krótkości dodać tutay można, iż oddział ten tak znaczny przeprawiwszy się przez rzekę, może drugi ieszcze pieszy na brze-gu zostawiony podobnież przeprawić, gdyby na-wet spławów odesłać dla zrobienia drugiego transportu niechciano, a to za pomocą innego bardzo łatwego sposobu: to iest posyłaiąc łod-ki swoie po broń pozostałych żołnierzy na tam-tey stronie, a z których każda spław ieden

ieden ze czterech wrót złożony ciągnęła, pierwotną moc oddziałom tym wodnym nadaiąc; niemniey umacniaiąc na brzegu swoim grubą linwę przewozową, którey drugi koniec na brzeg pierwszy odesłać się na powrót za pomocą łodzi; a tak linwa ta przez rzekę mocno wyciągnięta i przymocowana poda sposób pozostałym żołnierzom poiedynczo po teyże przesuwać się przez rzekę, w wodzie uważać się iak w pierwszym sposobie przeprawienia się zasadę położono, a raczey tak, iak przewozy na linie promy przeprowadzać zwykły. Co zaś Figura 3cia Tabelli 11ey wystawia.

Nadto w tey przeprawie poiedynczey że tak rzekę uważę, oddział przeprawuiący się od będących iuż na brzegu nieprzyiacielskim protegowanym będzie.

Taki sposób łatwego przeprawiania

22. przeprawiania piechoty, choćby przez nayglębsze rzeki, ile gdy wsparty przez iardę wpław idącą będzie; w wieluż to okolicznościach użytecznym być może! wieleż przez niego doskonalszemi staną się podiazdy obserwacyine, pożądanych dla przecięcia kommunikacyi i transportów nieprzyiacielskich komend działania!, operacye wysłanych oddziałów dla porwania bagażów, kass lub pocztow iakich ważnych; napadnienia na wodne transporta które nieprzyiaciel za pomocą rzeki robić może; wieleż to łatwości doznawać mogą w rozmaitych okolicznościach wpław podiazdy, dla spalenia magazynów w tyle nieprzyiaciela będących; zgoła dla wzięcia kontrybucyi w okolicy całey za rzeką, i wbliskości nieprzyiaciela położoney; lub też dla odgrzenia i wzięcia zupełnie tyłu nieprzyiacielowi w samych nawet bataliach decyduiących.

Wieleż to iuż tak rzetkę Korpusy wystawie nienabiorą śmiałości z nienacka często na nieprzyiaciela napadaiąc! i wieleż nie będą w stanie przerażać strachem nieprzyiaciela swoiego przez zadziwiaiącą szybkość poruszeń i możności znalezienia się wszędzie w ieden moment gdy iuż rzeki przeszkodą nie będą.

[illegible]

Ponieważ chcę sobie przypomnieć co w ogolności o przeprawach powiedzieć można i przy tey czynności uważać należy, ~~###~~ w tylu dobrych dziełach wyczytać łatwo; między innemi zaś w dziełach, Tyleckego, la Rochaymona, w Konstytucyi woysk lekkich pomiędzy francuzkiemi autorami; w polskim zaś ięzyku w dziele istotnieyszych wiadomości woiennych etc. [Interlinear addition: Chanowicie Zaś w dziele pod tytułem Ayde-Mémoire à l'usage des Officiers d'Artillerie.]

Przeto o takowych uwagach militarnych, Demonstracyach, o wyborze mieysc do przepra=

24. przeprawy, i obrotach Strategicznych zwiedzenie nieprzyiaciela za cel maiących, z lekka napomknąwszy tylko; ile gdy krótki opis ninieyszy, iedynie sposobowi przepraw nowo wynalezionemu iest poświęcony: teraz tylko ieszcze uważyć wypada mi, iż wrota na których doświadczenia robię, za zasadę przeprawy ie z dwudziesto i pięcią ludźmi wziąłem, są to wrota iak w tablicy drugiey figurze 2giey wyrażono od porządnych stodoł wieyskich wzięte, wysokości pięć łokci, szerokości zaś około trzech łokci maiące, z mocnych i grubych tarcic zrobione, zgoła takie, iakich w miasteczkach w każdym zaiezdnym domie dostanie.

Gdyby zaś trafiła się przeprawa niespodziewanie wypadaiąca do uskutecznienia, w mieyscu gdzieby na prędce same tylko małe i słabe chłopskie wrota od stodółek były do

do użycia; przez to takowa tamowaną nie będzie i owszem oprócz małych tych wrotowych podwoiów, drzwiów nawet ieszcze, tapczanów, i obliennie, do tey że użyć można; uważaiąc iedynie tylko, ażeby, stosownie do miary wrot mnieyszych, drzwiów, tapczanow, stołow nawet długich szynkowych etc. mnieyszą także liczbę żołnierzy za ich pomocą przeprawiać.

Gdyby bystrość rzeki miała bydź za silną, i w przeprawie trudności większéy była przyczyną, wtedy ilość łodzi ciągnących oddziały wodne, pomnożyć wypada, a takowe iuż nie ze czterech, ale ze trzech lub dwoch tylko spławów urządzać należy.

To także w przeprawach proponowanych uważać potrzeba, iż ludzie przeprawiaiący się na kraiu podwoiow wznosić się nie powinni, lub też siadaiąc na nie cały swóy ciężar kommunikować

Kommunikować im; ale iedynie iedną ręką za petelki trzymaiące się, iak figury 2giey Tablicy IIej explikacya wyraża, zrzeszta zupełnie na wodę opuścić się maią, przez co po piersi zanurzeni spływać około wrót będą i przez takowe na brzeg drugi przeciągnięci zostaną; a nadto ułatwiać sami przeprawę swoią mogą, gdy trzymaiący się prawego boku wrót spławionych, petelki lewemi rękami chwycą, a na lewym boku umieszczeni, prawych rąk do trzymania się użyią; drugiemi zaś rękami iak wiosłem popychaiące się, sile ciągnącey spławy, znaczną pomoc sprawią, i prędzey przesuwać całą machinę będą.

Zdaie mi się iż w ten sposób trudności wszystkie mogące rozwiązuiące; przekonać musiałem iż pomimo wszystkich przeciwności, możność przeprawy podług zasad proponowanych zawsze exystuie: iże iedynie w tym tylko różnica

różnica podług okoliczności byłaby, iż wrota czasem mniey ludzi nabierałyby, spławy mniey liczne oddział ieden wodny łodzią poprzedzony formowaćby musiały, więcey łodek użyćby przeto potrzeba; lub też iż zamiast przeprawienia na raz iednego tysiąca ludzi, na przeprawie mnieyszey liczby za iednym transportem przestawaćby potrzeba.

To ieszcze uważyć w tém mieyscu można, iż chcąc powiększyć opór ciężarowi na podwoie cisnącemu, i zrobić spławy więcey maiące konsystencyi i mocy, ile ieżeli czas potemu będzie; można dwoie lub troie podwoiów iedne na drugich umocnić, a tak zdolnieyszemi uczynić ie do zniesienia ciężaru większego.

Tak zaś wiele ludzi po bokach i środowie z karabinami na wierzchu, takiey lub owey miary wrota unieść będą mogły, iaka w ładowaniu modyfikacya nastąpi, stosownie

stosownie do tey lub owey spławu grubości, z iedney dwoch lub trzech warstw ~~...~~ wrót złożonego; łatwo za pomocą doswiadczeń Tablicę urządzić będzie można, podobną tym, co do wyrachowania inicyalney szybkości strzałów działowych, lub też do rzutu bomb pod tym lub owym gradusem stużą; alboli też do tych które wyrachowywaią Paraboloidy przez minę wysadzone, oraz ilość naboiu miny determinuią stosownie do głębokości takowey od powierzchni ziemi, i do gatunku gróntu, muru lub skały którą taż wysadzać ma.

A tak za pomocą podobney Tabelli na doswiadczeniu wspieraiące się i sciśle determinuiące, iaki ciężar który spław z pewnością przeniesć może, smielszym daleko w wykonaniu będzie ~~się~~

Wiele tym podobnych ulepszeń w tey mierze zrobić można i łatwo wydo-

wydoskonalić sposób takowych przepraw. — Dla mnie dosyć iuż będzie, ieżeli myśl ta pobieżna, powodem do użytku iakiegokolwiek przynaymniey dla żołnierstwa stanie się, a Wasza Xiążęca Mość mate to pismko łaskawie przyiąć raczysz.

Koniec.

Uwagi dodatkowe.

Po ukończeniu niniéyszego pisma ma-
tego, rozumuiąc nad tymże z pewną oso=
bą która wiele doswiadczeń fizycznych i
mechanicznych robić zwykła; ponieważ
zapewnionym od teyże zostałem, iż będąc
srzedniego wzrostu i tuszy, a około 130.^tu
funtów ważąc; gdy zważyć się w wodzie
kazała po piersi wteyże unosząc się; pod-
tenczas 10. ℔^ów funt: tylko ważyła; a tak
iż woda z ciężaru zwyczaynego teyże osoby
120 ℔^ów zniszczyła.

Nie mogę przewieść na sobie a=
żebym nie dodał w Nocie dodatkowey oko-
liczność powyższą która tak oczywiscie wymy-
ślony przezemnie przeprawy sposób popiera.

Dołożmy albowiem ieszcze do tako-
wego doswiadczenia uwagę wynikaiącą z

praktyki

z praktyki, ktorą sam przez siebie robiłem gdy na ułomku deski 5 łokci długim pół łokcia szerokim a dwa cale grubym w wodzie położywszy się zupełnie, choć 140.^{tu} i kilka funtów ważę;, łatwo atoli przez tenże deski kawałek uniesionym byłem.

A tak łatwo będzie wyrachować, wiadomym będąc tych dwoich okoliczności; iż ieżeli ułomek deski pięciołokciowey z wrót zwyczaynych wzięty a szóstą część takowych składaiący /: gdy podwoie 3. łokcie szerokie będą:/ unosi z łatwością 140.^{tu} ft^{tu} na wodzie, przeto wrota całe nie tylko (sześć razy tyle to iest 840. ft ale i więcey znieść powinny, gdyż złączonych podobnych 6. desek więcey będą zdolne sprawić ciężarowi opore proporcyonalnie, niż iedna.

W ten tedy sposób mniey więcey

więcey siłę każdego podwoin w wodzie spławionego udeterminowawszy: Zważmy iż 25ciu Ludzi których podwóy ieden podług podanego przezemnie sposobu przewieść ma, waży w wodzie 250. ℔ów ze Karabin (Polskiemi Wagi ℔. gdyż francuskiey piechoty 9. ℔. 3/4 4/2 lub 12. Litewskiey waży tylko że) 13. (Ładownica z 60ma ostremi Ładunkami waży 8.im ℔ów a przetoż Broń z Amunicyą dla 25ciu Ludzi 525. ℔ów ważyć będzie.

Zobaczmy z drugiey strony iż podwóy, takowe 775. ℔ów z ciśnienia na Brzegach podwoin, i z położenia na wierzchu Broni pochodzące, z łatwością wielką zniesie; gdyż doświadczeniem stwierdziło się, iak wyżey powiedziano, że tenże do 840. ℔ i więcey unieść iest zdolnym.

A wtedy łatwość przeprawienia się podług podanego Sposobu, Oczywiście się Okaże.

Tablica porównywaiąca

Opór Wrót z Ciężarem y Ciśnieniem na nich działaiącym.

	Fonty.		Fonty.
Żołnierzy 25.ciu ważą w Wodzie po 10.iu funtów każdy podług robionego doświadczenia	250.	Wrota Spławione 5.ć Łokci wysokie a 3. Szerokie, ponieważ z 6.ciu desek złożone są, z których każda znosi 140.tu fóntów; przeto całe naymniey znieść mogą	840.
Karabinów 25.ć polskich po 13.ie fóntów ieden rachuiąc, gdyż francuskie podług Gay de Vernona w Tomie 1.wszym na karcie 11.tey ważą tylko 9.ć fóntów y 4.ry Łóty. - „	325.	Ciężar który 25.ciu uzbroionych Żołnierzy sprawia, wynosi iak tu obok. - „ -	775.
Ładownic 25.ć z 60.toma ostremi ładunkami po 8.iu fóntów iedną rachuiąc, podług uczynioney próby, maią Wagi.	200.	Zatym Wrota Spławione więcey unieść mogą letko rachuiąc - „ - „ - „	65.
Suma przeto Ciśnienia y Wagi na Wrotach wynosi	775.		

Podług tegoż założenia, gdyż Wrota powyższe 840.u ttów przewieść mogą, łatwo zdecydować rzuciwszy tylko okiem na tablicę Wagi Obiektów artyleryjskich determinującą w dziele zaś pod tytułem Manuel de l'artilleur par Durtubie umieszczoną.

Iż w przeprawach podanych przez mnie, nie tylko piechotę samą przewieść łatwo, ale nawet że armaty y Haubice rozebrawszy przewieść wraz z piechotą można; a że działa lekkie Strzeleckie bez rozebrania przewiezionemi bydź mogą, gdyż całe 60,6.c fontów tylko ważą. Przeprawione zaś Ogniem swoim, dalszey przeprawie Woyska, nie małą pomoc sprawić będą w stanie.

Dla lepszego atoli przekonania, kładę tutay wypis Wagi niektórych części działowych, z dzieła tegoż wyjęty: Podług którego zaś

zaś Śmiało przeprawę dział tychże na Wrotach zwy=
czaynych nawet iuż przedsiębrać będzie można, gdyż
żadna częś z Działa rozebranego, których się ta
Waga umieszcza nie dochodzi 840.tu fontów: Cóż
dopiero ieżeli czas pozwoli troie lub czworo podwo=
iów iedne na drugich umieścić, dla takowey prze=
prawy ułatwienia —

Tablica, Wagę różnych części Dział
oznaczaiąca podług Durtubie

	Fonty		Fonty		Fon
Armata 4.ro fonto wa Waży — —	600	Haubica 6.cio fon towa Waży —	670	Letka Armata Strzelecka Waży	270
Laweta do teyże wraz z Kołami ma Wagi — — —	757	Laweta bez Kół	759¾	Laweta cała z Kołami i przodem (: Limoniere :)	336
		Koła do teyże	508.		
Prochara z Kołami	591½	Prochara z Kołami	787	Przeto rozebrana bydź może bez rozbierania gdyż waży tylko —	606
Kuferek z Naboia mi Ostremi — —	146	Kuferek z nabo iami i z Granatami	181		

Na takowey tabelli funduiąc się przyznać koniecz=
nie potrzeba; ile Dział przeprawa prędka przez Rzekę
w niedostatku Pontonów ułatwiona będzie gdy Sposobu
przezemnie podanego użyie się   Oraz nie

Oraz nie podobna z tąd pożytku wielkiego nie upatry=
wać, tak w Wyprawach rozmaitych Attakowanie Nieprzy=
iaciela iako też y cofanie się spieszne przed tym
że, za cel maiących

Wieleż albowiem naprzykład sposób ten
iest łatwieyszym od tego, który Jakubowski w dzie=
le swoim Nauki Artyleryi w tomie pierwszym
na karcie 28^{ey} opisuie: A którego Marcin Ząc
ki Jenerał Artyleryi użył, y któremu zwycięstwo był
winien; gdy w rozprawie z Turkami ciągnący do Ka=
mieńca posiłek rozproszył, przebywszy niespodziewanie
Dniester, a w niedostatku Pontonów Armaty po pod
Wodą w bród przeciągnął za pomocą liny która
pierwey Jazda w pław idąca u Ogonów koni swo
ich przywiązana przewiozła

Przeprawa takowa ileż to łatwą okaże się
aby tylko środek ciężaru Dział /: Le centre de gra=
vitée :/ dobrze na samym środku Podwoiu umocnic

Z Lawetami łatwym to będzie bardzo, gdyż

takowe

takowe szeroko stać na Spławie będą y we 3ch punk
tach cieżarem swoim działać będą, to iest w miescu
Kół obydwóch y przy końcu Lawety; a tak kołkami
umocowane zostaną ażeby się nie ruszyły.

Co do samych zaś Armat; takową łatwo u
mocnić będzie, uważaiąc iedynie ażeby Uszy teyże
(: Les Anses :) iako srodek cieżaru Działa, odpowiadały
srodkowi podwoiu, gruby zaś Koniec Armaty (: La Culasse:)
Ażeby we srodku iednego Ligaru w poprzek na Podwo
iu umocowanego zapuszczonym był, Wylot zaś tako=
wy (: la Volée :) Ażeby na drugim ligarze był przymo
cowanym podobnież przez zapuszczenie. Mieysce po
łożenia na Spławie, Ligarowi temu drugiemu z deter=
minuie się, w równey odległości od srodka podwoiu od=
daliwszy go iak pierwszy Ligar, na którym grubszy ko=
niec Armaty spoczywa. A w ten sposób y posunąć się
w żadną stronę Działo nie będzie mogło, y Spław przez
to od przechybnienia się w Wodzie, ochronionym zosta=
nie.

Jeżeli

Jeżeli dotąd podobnego sposobu w przeprawie 39.
Armat nie używano, nie iest to dowodem ażeby takowy
nie mógł iuż bydź z pożytkiem użytym.

Wszakże wyrachowanie grawitacyi ciał ku Zie=
mi, bagatelnemu na pozór upadnieniu Jabłka, win
na iest Matematyka; Wszak w Astronomij tak wiel
ką odmianę zrobiło odkrycie wspołziomka naszego Ko
pernika, gdy uważył iadąc na Wodzie, iż choć Sta=
tek płynie iednak Ląd uciekać zdaie się: k tym wszyst
kim tysiące Lat inaczey nauczały.

Jeżeli tak wielkim odmianom w Naukach i
odkryciom prawd tak ważnych, przyczyną były tak
błahe na pozor rzeczy: dla czegoż w tak małym przed
miocie nie mogącym się wcale ani w cząsteżce po
równać do tak wielkich wynalazków; Myśl nowa choć
bagatelna na pierwszy rzut oka, nie mogła by bydź
użyteczną i gdy doświadczeniami stwierdzoną zostanie
dokładniey, nie miałaby przynieść sztuce Woyskowey
niciakiego pożytku. Gdyby

Gdyby Szerokość Rzeki 200. lub 300to Łokci nie prze-
wyższała Możnaby dla przebycia takowey podług po
danego przezemnie Sposobu, a nie chcąc się bystre
mu Wody pędowi powierzyć; innego ieszcze rodzaiu
w Wykonaniu używaiąc; tyle podwoiow z Sobą umo=
cnić, ażby bez odbicia z ostatnim od brzegu y takowy za-
wsze liną umocowanym będąc, Ludz tym czasem popro
dzaiąca wszystkie dostać mogła do brzegu drugiego: A
tak w sposobie mostów pływaiących /: Ponts Volans :/
przebywszy Rzekę, umocnic się na drugiey Stronie

Co gdy uskutecznionym Zostanie, dopiero osta
tni podwoy pusci się na Wodę, a takowey bystrosc Sa
ma przeprawi wszystkie z Sobą związane wrota,
putkole z niemi okryslaiąc

Na ten koniec liczbę podwoiow łatwo zdeter
minować, Stosownie do Szerokości Wody, gdyż każde
pięc łokci maią y pięcią łokciową liną Są do drugich
umocowane a przeto na każde Sto łokci 10 podwoiow
rachować wypada

Gdy

Gdy tedy naprzykład przeprawa dwieście łokci szerokości mieć będzie, na ten czas oddział wodny iuż nie ze czterech ale z dziewiętnastu podwiodów zrobi się, i poprzedzonym będzie nie od łodzi rybackiey ale od zwyczaynego promu przewozowego, który by więcey miał siły dla dania dyrekcyi spławionemu oddziałowi

Explikacya Tablicy N.ro 1.

A. Korpus woyska będący w Pozycyi iakoby chciał za pomocą przysposobionych batów b: przywrocić most c: zrucony, i po tymże rownie iak na batach w mieyscu d: przeprawić się przez rzekę w obliczu nieprzyiaciela, to zaś pod protekcyą bateriów e: i f: Lewe skrzydło woyska tegoż kommunikuie z batami b: i bateryą f: przez oddziały strzelców g:

H. Nieprzyiaciel chcąc przeszkodzić przeyściu temu, oparłszy skrzydło prawe o lasy obsadzone strzelcami i: lewe o wieś podobnież osadzoną Korpusem k: a nadto maiącą inny Korpus zasłonięty zasiekami l: sypie bateryę wzmacniaiącą front ie-

iego m: a razem maiące przeszkadzać naprawie spalonego mostu. Spostrzegłszy zaś iż woysko przeciwne mu chce przeprawić się w mieyscu d: czyniąc przygotowania do przeyscia w b: i f: wysyła część drugiey linii swoiey na wzgórki n: i stanowi baterya o: dla bronienia przeprawy. Gdy zaś ma całą uwagę w tym mieyscu natężoną, woysko A tym czasem wyprawia lekki Korpus w nocy i za pomocą lasu p: który osadziwszy, wieś q: i przy niey będącą górę krzakami okrytą r: opatruie się w potrzebne do przeprawy podług nowo wynalezionego sposobu wrota, ławki, sznury i łodki; wysyła małe bardzo patrole iazdy po nad brzeg rzeki od s: aż do t: któreby lepiey iescze rozpoznać mogły niż z góry r: za pomocą perspektywy widzieć można, w którym

w którém mieyscu naymniey nieprzyiaciel przeyścia spodziewa się, gdzie podiazdy iego nie uwiiaią się, i gdzie przystęp do wody łatwy nie mniey wyiście na brzeg drugi bez trudności. — Wracaiące te małe patrole uwiadomiwszy Komenderuiącego we wsi q: iż mieysce u: iest naydogodnieyszém, przeprawa w tém mieyscu uskuteczna się podług nowo wynalezionego sposobu; nayprzód pod zasłoną harmat w: gdyby tego potrzeba iaka była: po czem przeprawiwszy się z piechotą, a iazdę wpław przesławszy, Komenderuiący osadza wieś x: młyn y: reduty na prędce usypaną z: i robi un épaulement /: przedpiersie :/ aa: Oraz zakłada zaraz początki szańcu przedmostowego /: Tête de pont :/ bb: w mieyscu gdzie most za pomocą Pontonów i części statków b: sprowadzić się maiących z wodą, stawić się ma. — Poro-

Pozostałe harmaty oddziału tego przeprawionego złey strony rzeki, sypią bateryę w mieyscu CC: dla lepszego bronienia wsi X: dopoki znacznieysze woysko z działami przeprawionymi nie będzie, z początku na moście pływaiącym i statkach, a daley na nowo wystawionym moście pontonowym. Część zaś mała Kawaleryi do Komendy tey należąca, pospiesza uwiadomić Generała Komendeniącego woyskiem A że iuż przeprawa uskuteczniona. Wiadomość tę odebrawszy woysko A natychmiast opuszcza oborowisko swoie i spiesząc przez wieś q: dla przeprawienia się także w mieyscu u: zostawia strzelców swoich g: ukrywaiąc ich w lesie i wiosce iak naystaranniey. niemniey zostawia oddział znaczny woyska ukryty w lesie p: ; ktore korpusy wszystkie ze swoiey strony uważywszy iż nieprzyiaciel pospieszył ſſ: zwiedzio=

/: zwiedziony udaniem się woyska w mieysce przeprawy q: :/ ~~[illegible]~~ ażeby wyrugować przednią straż iuż przeprawioną ze wsi x: i przeszkodzić przeprawie reszty woyska: przeprawiaią się same w nocy na pozostałych batach b: w mieyscu d: naprawiaią na prędce zrucony most, c: i tym sposobem do prędszego przeprawienia woyska całego przykładaią się; a razem przeprawiwszy się, tyłowi nieprzyiaciela zagrażaią.

Explikacya Tablicy Nro 2.

Dla uskutecznienia przeprawy przez rzekę z tysiącem ludzi piechoty, trzeba iedynie przygotować wrót zwyczaynych czterdzieści, i łodek rybackich dziesięć, niemniey do każdych wrót sznur długi ieden, który się wkońcu takowych umocni; oraz sześć pęcherzy z których cztery na rogach a dwa w posrzodku większych boków podwoiu każdego przywiązane bydź mogą dla powiększenia oporu ciężarowi; Jednakże bez takowych nawet pęcherzy same wrota służyć iuż dostatecznie mogą. — Z tak małym przysposobieniem przyszedłszy nad rzekę, spuszcza się na brzeg wody przyprowadzone wrota, cztery się takowych z sobą umacnia, długiemi sznurami, i uwiązuie się takowy spław ze czterech podwoiów złożony, do łodzi która naprzód płynąć

płynęć i ciągnąć ie ma. — Takowy oddział ieden wodny przeprawi sto ludzi, gdyż iedne wrota dwudziestu i pięciu znoszą, lettko rachuiąc dla większey pewnosci wspławieniu żołnierzy. — Odbiiaiąc od lądu z takowemi oddziałami uważać potrzeba, ażeby po nad brzegiem, wzdłuż ie przygotować, i następnie spławiać, od tych zaczynaiąc któ-re są nayniżey, a to żeby w płynieniu iedne drugim nieprzeszkadzały.

Fig: 1.sza Wystawia pięć takowych oddziałów, z których ieden a: nabiera żołnierzy, drugi b: odpływa, trzeci c: na środku iest wody, czwarty d: przybił iuż do brzegu, a piąty e: nabranych żołnierzy wysadza.

Fig: 2.ga Wyraża zwyczayne wrota, linę iuż przywiązaną, i pęcherze po bokach maiące, w mieyscach gdzie dwudziestu pięciu żołnierzy rą=

ręką iedną trzymaiące się, wkoło wrót po pas w wodzie spływaią, są żabkami żelaznemi zwyczaynemi umocowane sznurkowe petelki; co wszystko prędko bardzo przygotowanym bydź może. — Na wrotach tych spławionych postawią się wpoprzek kozły K: albo dla pospiechu ławki dwie drewniane których wszędzie dostanie równie iak wrót i sznurow, na takowych położą się karabiny i patrontasze ażeby niezamokły. A wten sposób urządzonych i wyładowanych wrót cztery, między sobą umocowanych i poprzedzonych łodką rybacką, ponieważ formuiące spław ieden sto ludzi przewieść mogą, przeto wrót czterdzieści i łodek rybackich dziesięć, tysiąc ludzi przeprawi.

Fig: 3.cia Wystawia linę przez rzekę wyciągniętą, po którey żołnierze dla przeprawienia przesuwaić się maią, wwodzie po piersi unosząc się.

Figura 4ta. Oznacza trzeci sposób przeprawy, na tymże samym prawidle unoszenia się ludzi w wodzie gruntuiącey się. —

Położenie a ~~Oznacza trzeci sposób przeprawy~~ w teyże figurze wyobraża tyle umocowanych z sobą podwoiów, poprzedzonych promem przewozowym, ile ich potrzeba ażeby prom mógł do brzegu drugiego przybić a ostatni podwóy u pierwszego zawsze przywiązanym zostawał; przeto ażeby oddział cały tyle miał długości, ile rzeka szeroka.

b. Wystawia tenże oddział wodny w poprzek iuż rzeki stoiący, ostatni podwóy u pierwszego brzegu zostaiąc ciągle przymocowanym, a prom wszystkie podwoie poprzedzaiący, umocniony iuż na drugim brzegu będzie.

c. Oznacza tenże sam oddział z którym prąd wody półkole okryślił, za punkt środkowy prom u brzegu drugiego uwiązany maiąc; a to zań podtaczaiąc, gdy ostatni podwóy od pierwszego brzegu odbił, przywiązuiący go sznur odciąwszy.

Tabella N. 1^{a}

Wystawniąca Operacyie Strategiczne Poprzedzaiące przeyście przez Rzekę w Obliczu nieprzyiaciela

Abt

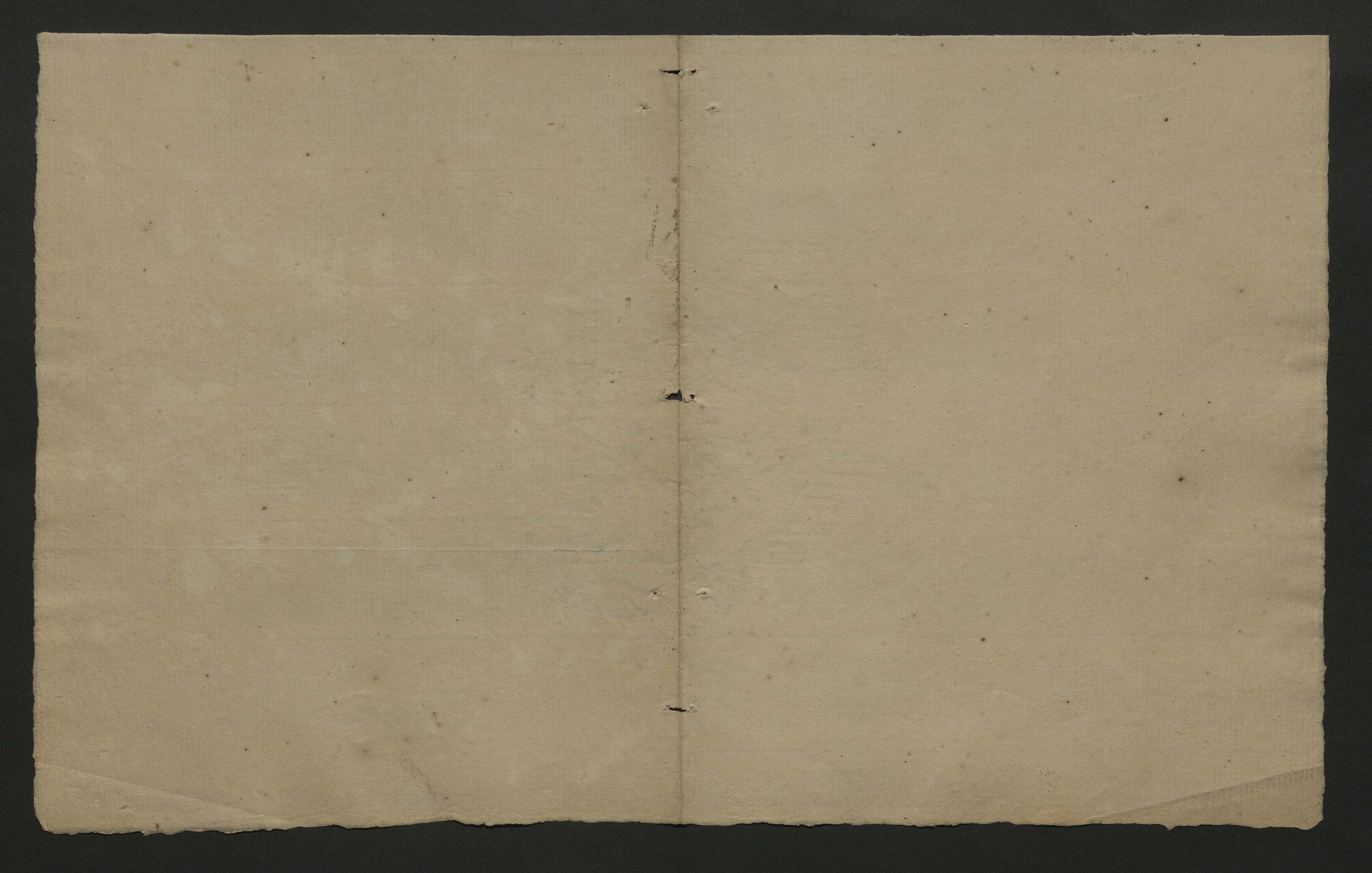
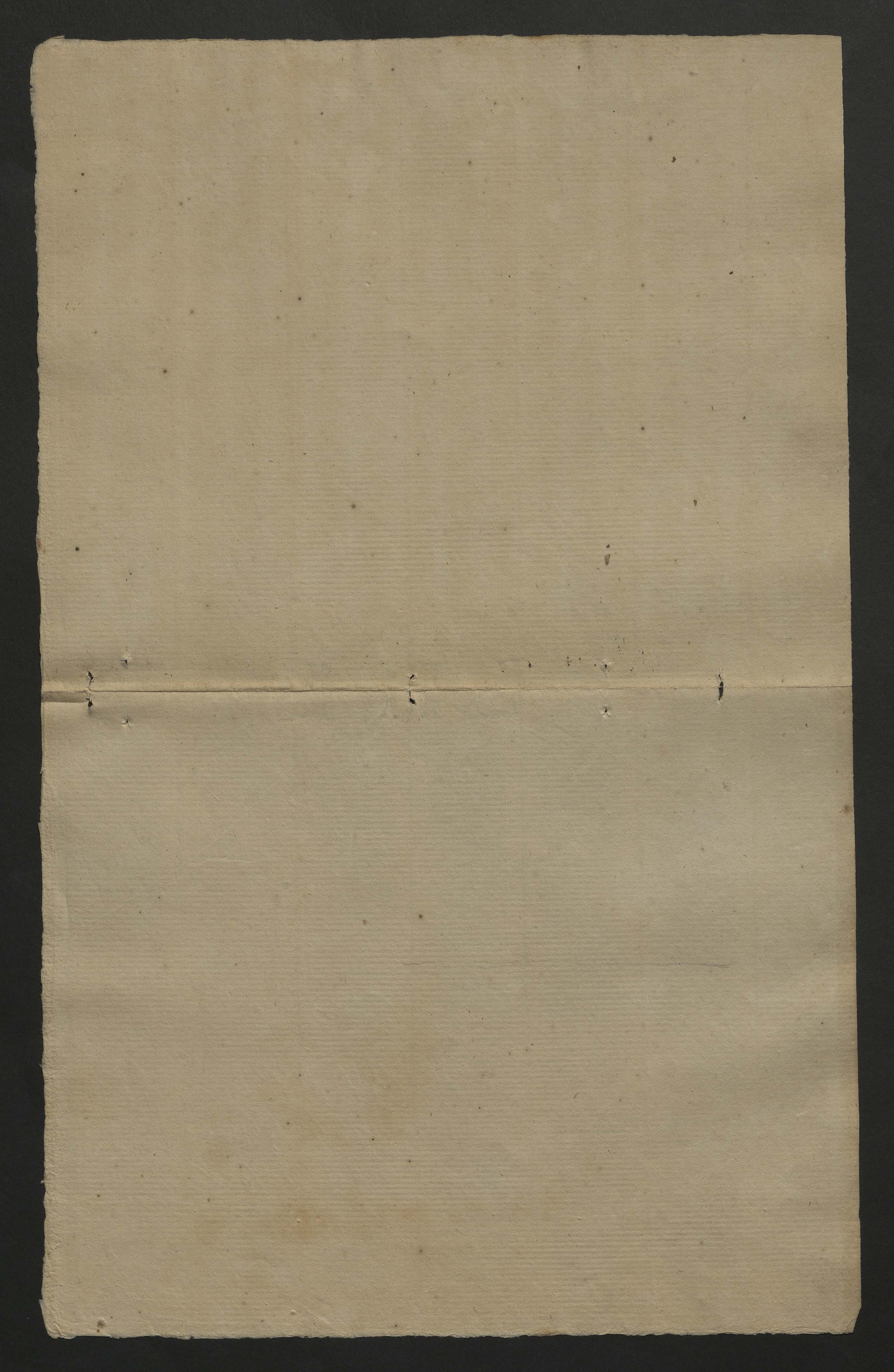

Tabella N.ro 2.

Mechanizm przeprawy przez Rzekę wytrzymującego, podług Sposobu odkrytego przez Adama Potockiego

Lublin d. 24 Julij 1812.

Przyiacielu!

Niemaiąc papieru pocztowego a piszę wieczorem, a Kreftka iuż zamknięta piszę do ciebie na całym arkuszu: nie zaląkay się że na całym, bo ci dosyć ciekawych rzeczy napiszę. Tym czasem gdy Armia wielka francuzka, z swym zwycięzkim krokiem starym granicom Moskwy bliża, tak też granice koło Lublina nie od woyska ogołocone, tylko w Brześciu Litewskim Korpus X. Schwarzenberga Austryaków stoi, który głowną kwaterę podług ostatnich doniesień na mil 18 odległą tam założył. Granica zaś od Brześcia aż do punktu gdzie się trzy granice Austryacka, Rossyiska i Polska stykaią, bez woyska były, tylko o 6 mil o ponad granicą Zamość trzy, uporczywy postawy, maiąc do 6000 broniących woysk i bardzo znaczną liczbę Armat. Korpus Moskiewski z kilku tysięcy pokusił się przez Bug przeprawić, i na mil 3 w naszym Departamencie, [illegible] wysłało aby tak też okolice allarmować, a ci tym czasem na Bugu będący, [illegible] w [illegible] zupełnie [illegible], 14000 [illegible] całe zabrali, miasteczka Włodawę, Chełm, Horodło, &c zrabowali, kontrybucyą sobie dać kazali a wchodzili gdy się Gwardya Narodowa im opierała, do ostatnia się potem musieli i 4 domostwa spalili, — Wystaw sobie iak Lublinianów zaś trafili, gdy doniesienia dochodziły, że o mil dwie od Zamościa iuż Kozaków widziano, — Kobiety, i Tchórze przelękli popakowawszy swe rzeczy, zakopawszy pretiosa, iak spłoszony zwierz na połowę pieszo, nawet i Iunatki wyjechali z Lublina. Lecz ten postrach nie długo trwał bardziey interessem Moskalów było, okolice allarmować, a sól zabrać. ladownie z miasteczek, ze Wsiów z pod prefektur. przybywaią Strzelcy, i Zastępy Pospolite ruszenie się u nas organizuie. Wszystkie kościoły zadzwoniono na trwogę Wystaw sobie, bicie dzwonów w kościołów blisko trzydziestu, otwieray przez całe wołano do broni, bronie [illegible], bębny nieustanny larum bili, trąby grały kotły, przedzierały swym brzękiem powietrze, powtarzaiąc odgłos 1000 razy. Wyciągaią iedney godziny przed Prefektem na ulicy Krakowskiey stanęło do 2500 ludzi uzbroionych, w strzelby, w pistolety, pałasze, piki, kosy, siekiery, kobiety, dzieci wspólnie, wszystko, zdawało się że iedna godzina nad całą ludzi, Na przedzie uszykowano ze strzelbami osobno podzielono na roty każda po 200 głów Pistoletowo i Pałasników osobno. Pikinierów dowódzcy Gwardyi Narodowey. i iedna żelazna Armata, każdy miał przy sobie ostre ładunki, w tym porządku poszliśmy przez Krakowskie przedmieście na plac Kapucyński. tam uformowaliśmy się w [illegible] podługiem. na naszym czele X. Prefekt, Komendant placu, Adjutanci, przed nimi Awantgarda, konnych z pistoletami, — Wszyscy [illegible]

Xiąże Prefekt zabrał głos. — Polacy, Bracia, Rodacy, Granice Oyczyzny
naszey zapastowane od nieprzyiaciela. Miło mnie spoglądać na was, którzyście
tu zgromadzeni walczyć, dla Oyczyzny, ieden duch was ożywia, iedna myśl, iedne
przedsięwzięcie, nie pozwalamy aby nieprzyiaciel pustoszył nasze siedliska, zabierał
tysiące naszych współbraci, wraz z Moskalami, Austryakami, i innemi pachołkami
stawiemy przeciw nieprzyiacielowi. Dozna on że walczy z narodem, którem nad
wszystko oyczyzna naydroższa. Wszyscy. Vivat, trwały blisko przez kwadrans
Potym znowu Prefekt mówił. Polacy, Rodacy, ale iestem ustawicznie wymowny, co
czynię, iak gorliwie, całym Entuzyazmem ofiarowie się dla Oyczyzny, droga
ta kropla krwi, która wylana będzie, lecz słodsze ieszcze wspomnienie że dla
odzyskaney i oswobodzoney oyczyzny. — Oyczyzno. Polska odrodzona
spoyrzy na twych Synów, oni ją godnemi będą twemi dziećmi. —
Vivat, odgłosy zabrały znowu kilka minut czasu. Znowu zaczął mówić
Prefekt, — My wszyscy w tym czworograniu stoiemy będąc godnemi Pola-
kami, — Przysięgaymy w moie ręce, złożmy przysięgę wierności i przychylności
niestałości dla oyczyzny. Przysięgaymy! — przysięgaymy! — Kadnego
Polaka — Wszyscy podniósłszy ręce, wystawiwszy dwa palce,
iednym głosem, przysięgamy, przysięgamy! — Przyiemna przysięga
złożona ciężkie obowiązki kto chce nie ma go otrzymać i wykonać. Po tey
przysiędze, X Prefekt we dwie ręce podniosł pałasz, i głośno dzięki chwalił
Bogu!! — Przyiemny był to Akt, który kaniunia na pularde, był akran
czy. Ducha smutnego człowieka wzruszyło, a cóż nie Polaka!! — Po ogłosze-
niu, aby się wszyscy nazaiutrz niedzielny o 7 wieczorem stawili, cały ten
zbroyny Orszak tą samą ulicą, maszerował az do domu Prefekta
przy licznej muzyce, tam stanąwszy około 9 wieczorem we dobrym
porządku, maszerowaliśmy w paradzie przez rozmaite i ogromne ulice,
pieśnią Jeszcze Polska, żegnaiąc nas Xiąże Prefekt, odpowiadaiąc ciągle
Vivat, vivat, strzelać zaczęli przeszło 200 razy maszeruiąc i strzela-
iąc aż na sam rynek miasta. O małośmy to tylko się smutny przypadek
stał, strzelali wszyscy ładunkami ostremi, a kulki świstały ciągle w
prawdziwy potyczce, Prefekta koń nie zwyczayny pioranastrzelnego
prochu spłoszył się, i zrzucił respektabilnego X. Prefekta, lecz bez dalszych
złych skutków. Jeszcze w tym strzelaniu przypomniałem sobie Pragę
także wrzask, w murach, krzykliwie ze wszystkich stron dały słyszeć, tylko
tą różnicą że wtedy hurra Moskale krzyczeli, a my teraz vivat. Oyca
wesołym listem, z głębi serca mego, i poszedłem daley —

Jak słychać to z miasta Lublina przez Gwardye mają wybrać kilka
Szt z Czwartego Pułku bez różnicy, i ci mają wyjechać przeciw
Moskalom. Nie wiedziemy czarno Kaliszoca, chociaż by mnie, teraz dzisiaj, ma-
iątek miał, Ja jednak nie ustąpiwszy że zostanę, owszem oto nakaże mi
pójdę bez szemrania, Wylał Mąż Ojciec krew swoją, skonał dla Ojczyzny
czemu nie Syn? Lecz była by to 3 ofiara którą Ojczyzna żąda, pośrednio
lub bezpośrednio. W Pierwszy zginął mój Ojciec, majątek wreszcie zostawił
mnie Syna bez sposobu utrzymania się, ojczyzny nie było, a co bym stracił
gdyby nie mój zegar. Wdrugiej, Polska wskrzeszona odwróciła równie
przypadkiem, i zniszczyła już założone węgły, aby mego życia sposób inny
obrót nabrał. – Lecz woła mnie ojczyzna trzeci raz, trzecia ofiara,
przyjacielu, gdyby w tej ostatniej iskierka mojej przeszłości wygaśnięta została
hai! – to bym – ią – Kochał żałowałem – Niedziela dzisiaj, –
tylko rozkazowi słuchać będę, nie porwie się ochotniczo, chociaż zwykle są mówi
zaprzężony i pędzony koń, nie wyrównał bystremu, ale rączy się pod pali
i nie tak wytrzymały, pada wrzekomo tak ten tak i ów. – Gdzi druga okazya
nadarzyła tak żałował tobie zostać, może już mnie i w Lublinie nie będzie,
może już i na stepach Ukrainy i Wołynia, albo też u poręczy nie brzegi
Buga bronić będziemy, przed wrogiem nasza pierś, Boga wsparcia, ręka za rękę
była każdy tak myślał jak ja, najprzyjemniej tylko przez nas potrafili by
wgłębić się w naszą Ukrainę. Żegnam cię, żegnam was wszystkich, kiedy
usłyszycie że mnie już nie ma, nie ostyga się tej perły, która w twoim oku się
zbierze, będzie to pomnikiem mojej dla mnie przyjaźni, która serce twe dla mnie
czuło. Bądź zdrów całuję twój do ostatniej Chwile

Przyjaciel
Chiłk

Gryjanskiemu, Zwierzchowi i innym walnym chłopakom również rzekł!
pierwsze bo i was są kłaniając, drugiej choć nieznajomo wich imię nie zasyłam
przyjaźni braterstwa.

Lamelli i Moi Urzędnikowie tak dziwni jak flaki z oleyem, boję się że ich zaraz
taka podłość brzydzi się mocą natura. z mego wygranego losu nic nie nasze
ci go przeznaczyłem Kapitałem mego dalszego pożycia, Lamelli jako ktoś
powinien widzieć, że Kapitał się nie rusza, woła procent podwyższy, widzi ma
oto, ja od tego nie będę. Przytym wyglądam tej godziny że Wagner wyjedzie do
Węgier, gdzie mi Optimę Swoją ofiaruje, szuka tylko aby się ta baza zgranie naszych
oddalila, mamy się czego obawiać, gdy tylko niech 10 odległem którey

Byłbym nawet i z Kapitału, zrujnowany będąc z naprzykrzeń tym pieniędze, został lecz w tej trwadze i ca odebrawszy od Grettcha moce zakupiłem, z innemi drugich ludzi rzeczami i rzemieślnikami, by mam dla ich zgromadzenia kilka osób stałego, wag. — A zaczętą czekam roku moiej kondycyi, jak odbierę, gdyż z Wagnerowskiej za 3 kwartały mam, to mu zapłacam zysk i Niemowi Gotowemu.

Do Wikcia mam bardzo wiele pisać, lecz nigdy zebrać się nie mogę, wszakay go wiernie, i mówczy na każdy krok iego, zastąp tej miejsca ojca, będąc moim i rodzicom jego przyjacielem, pilnuj tę latorośl, gdyż na niebie zaś wygranie aby Matka i Ojciec ~~żądali~~ oderwali nie latorośl zwiędłą, lecz już na wyjściu drzewinę zdrową.

Jasia oddał Ojciec do Apteki Sarki a z tamtąd się przeniosł do Polskiej.

Adieu Adieu.

[illegible]

Warszawa dnia 6 Mca Czerw 1812 39

CYRKUŁ

Ulica Marszałkowska Numer 1384. B

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski

do Lokator

~~Officyer~~

3 Zołnierz Franc.

z Pułku Bat. 14 ...

~~Ludzi~~

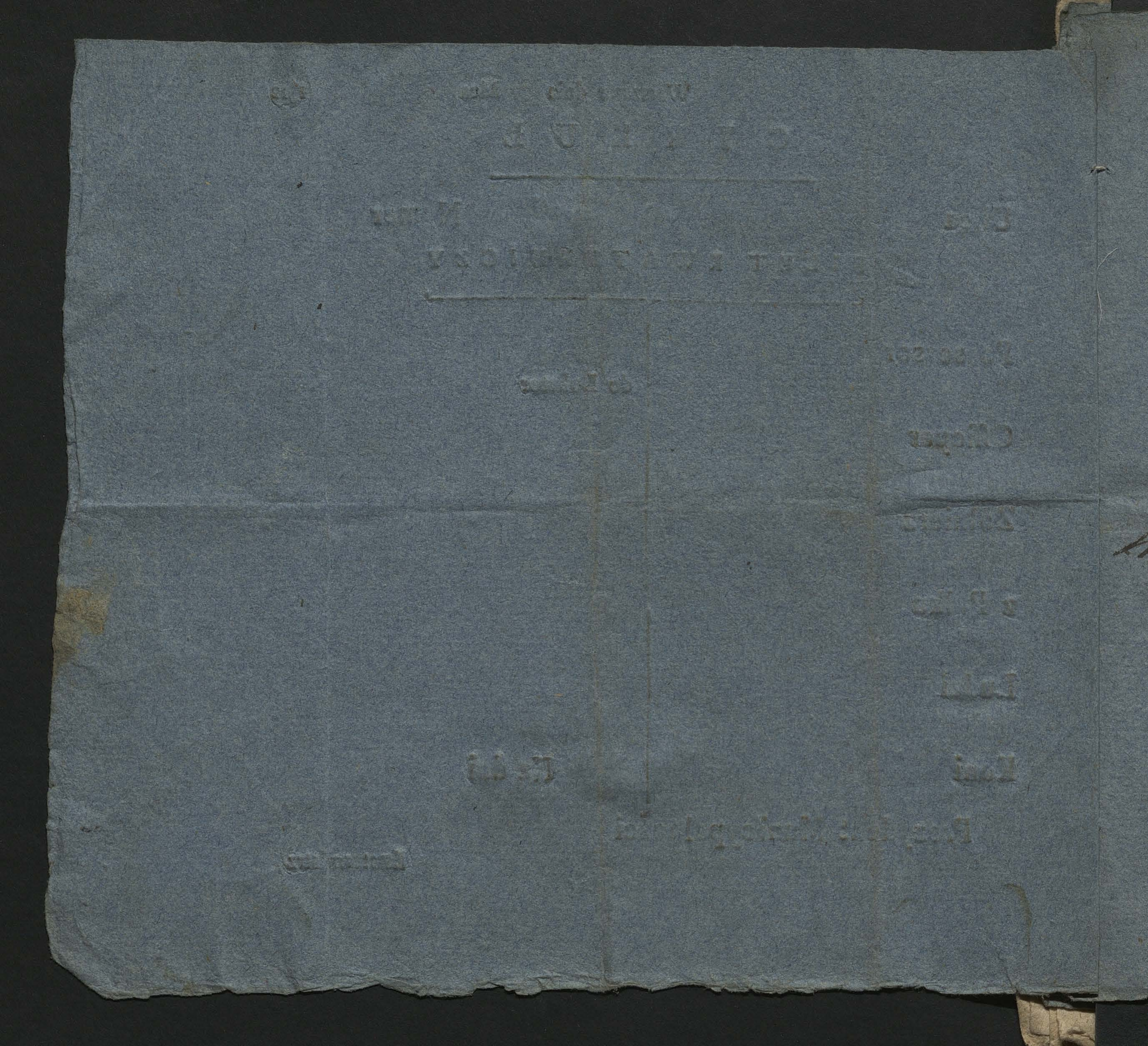
~~Konj~~

Na dni Sześć

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[illegible]

Warszawa dnia 13 Mca Czerwca 1812

CYRKUŁ

Ulica Marszałkowska Numer 1364

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor Szapski

Officyer

4. Zołnierz Czterech

z Pułku Batal. 16. Pie

Ludzi

Koni

Na dni Piętnaście

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Warszawa dnia 23 Mca [illegible] 1812

CYRKUŁ

Ulica [illegible] Numer 1384 53

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor [illegible]

Officyer

2 Zołnierz [illegible]

z Pułku [illegible]

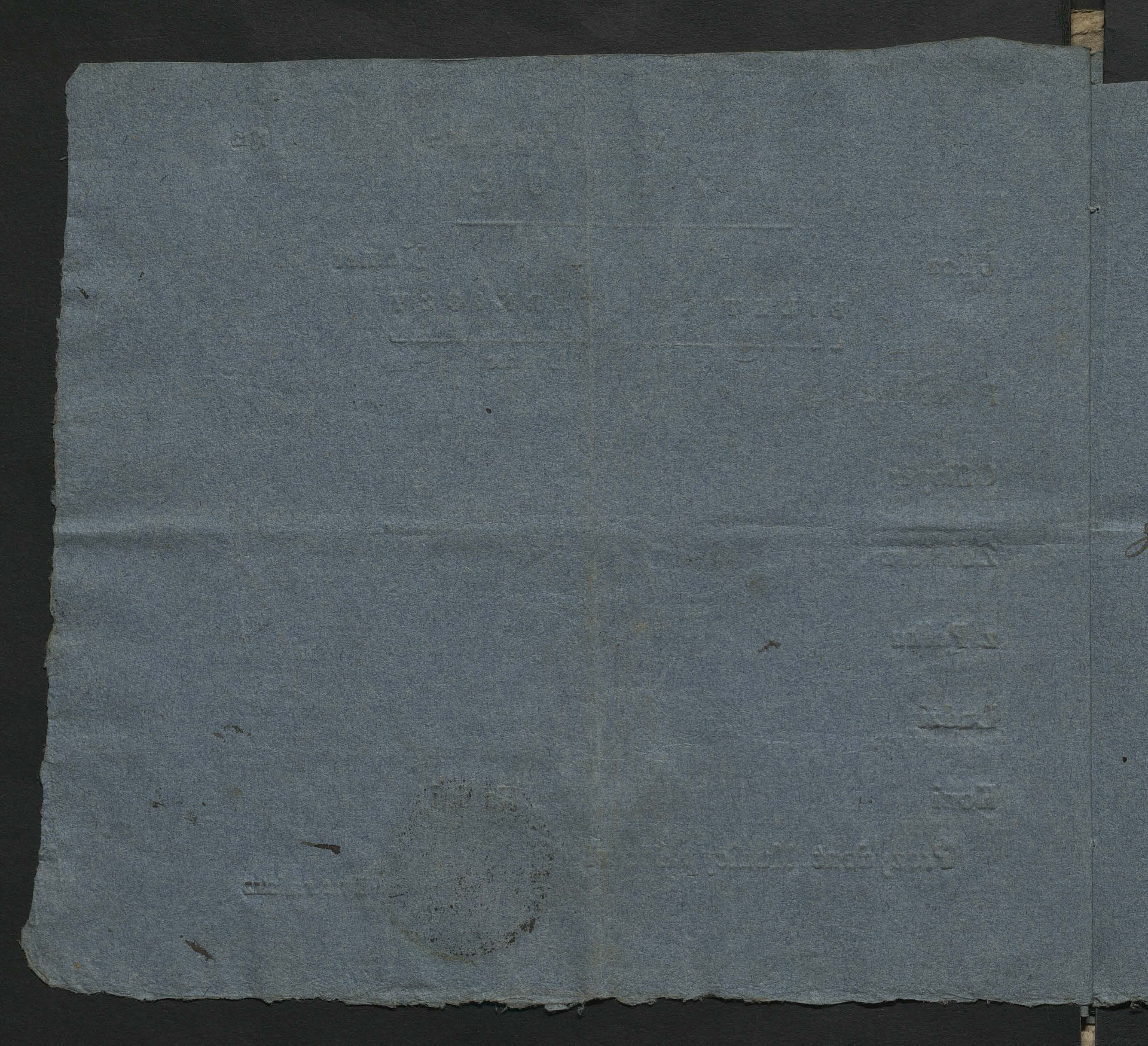
Ludzi

Koni

Prezydent Municypalności

Na dni [illegible]

Kwatermistrz [illegible]

42

Warszawa dnia 16 Mca Lipca 1812

CYRKUŁ

Ulica Żabia Numer 956

BILET KWATERNICZY

~~do Lokator~~

Possessor Czapski

~~Officyer~~

8 Żołnierz y [illegible]

z ~~Pułku~~ Woysk Saskich

Ludzi

Koni

Prolonguie się na dni Cztery – z 19 Lipca 1812
Staniszewski

Na dni Cztery

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Staniszewski

Ulica

Poss

Offic

Zołn

z Pu

Lud

Kon

43

Warszawa dnia 9 Mca Maja 1812

C Y R K U Ł

Ulica Marszałkowska Numer 1384

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor Czapski

Officyer

Zołnierz Włoch

z Pułku Artyl

Ludzi

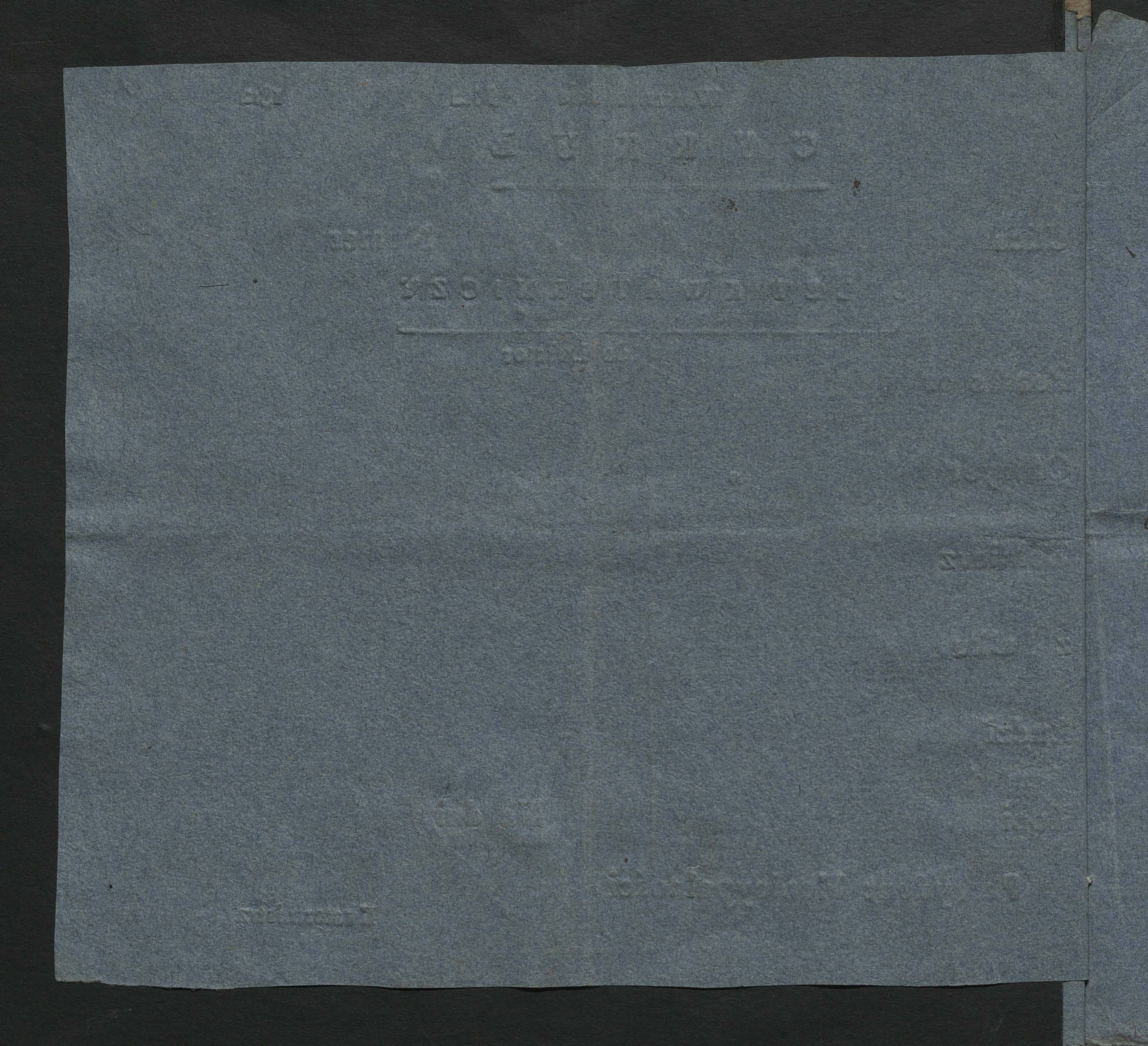
Koni

Na dni trzy

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[illegible]

Warszawa dnia 10 Mca Sierpnia 1812

CYRKUŁ

Ulica Żabia Numer 956

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski

~~do Lokator~~

~~Officyer~~

~~[illegible]~~

8 Zołnierzy ośmiu

z ~~Pułku~~ Armii Saskiey

Ludzi

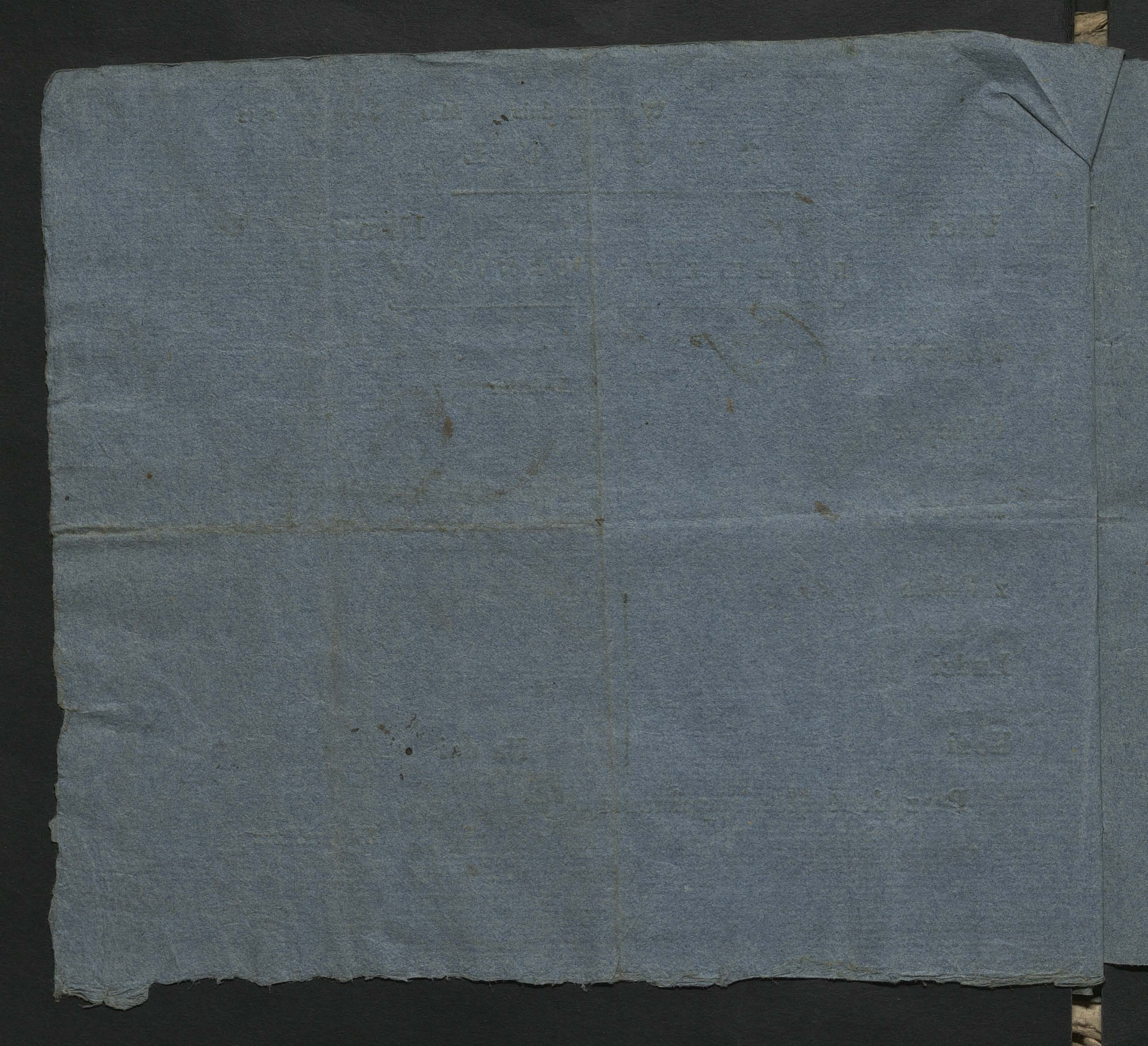
Koni

Na dni Dwadzieścia

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Staniszewski

45

Warszawa dnia 20 Mca Maja 1812

CYRKUŁ

Ulica Mostowa [illegible] Numer 1384/85

BILET KWATERNICZY

Possessor Chapski do Lokator

Officyer

2 Zołnierz Dawid [illegible]

z Pułku [illegible]

Ludzi

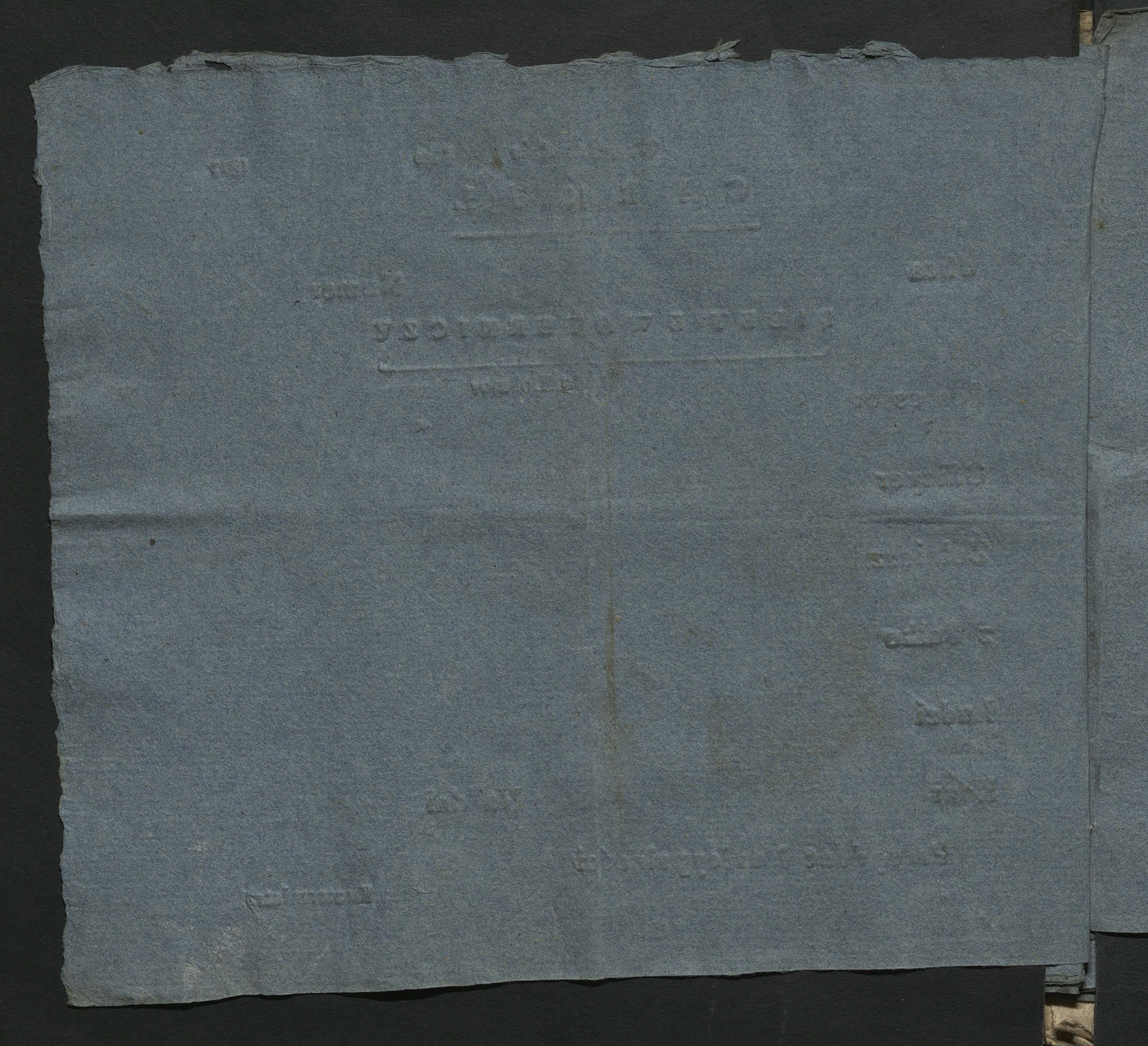
Koni

Na dni dwa

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[illegible]

Warszawa dnia 25 Mca Sierpn 1812

CYRKUŁ

Ulica Żabia — Numer 956.

BILET KWATERNICZY

Possessor JW Czapski | do Lokator

Officyer

6 Zołnierz Sześć

z Pułku Gwardyi Ofiarskiey

Ludzi

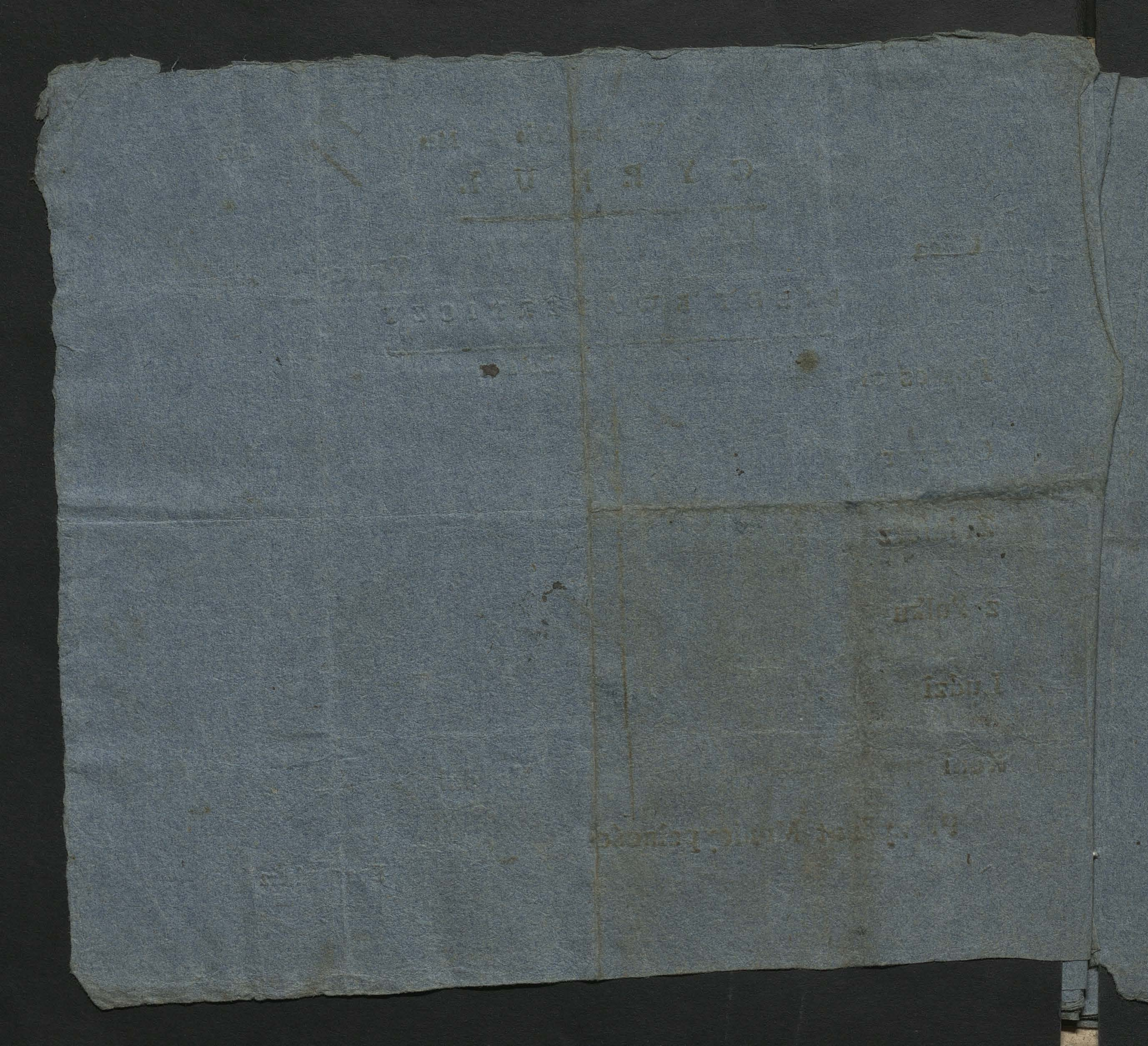
Koni

Na dni pięć

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Staniszewski

Warszawa dnia 1. Mca Września 1812

C Y R K U Ł

Ulica Żabia — Numer 950

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski | do Lokator

~~Officyer~~

8 Żołnierzy ośmiu —

z Pułku Gwardyi Cesarskiey

Ludzi

Koni

Na dni piętnaście —

Prezydent Municypalności

BILET NA KWATERĘ N. 950

Kwatermistrz

Staniszewski

Zabiew Gut 6.

5.

48

Warszawa dnia 15 Mca Września 1812

CYRKUŁ 5

Ulica Marszałkowska Numer 1388 lit. D

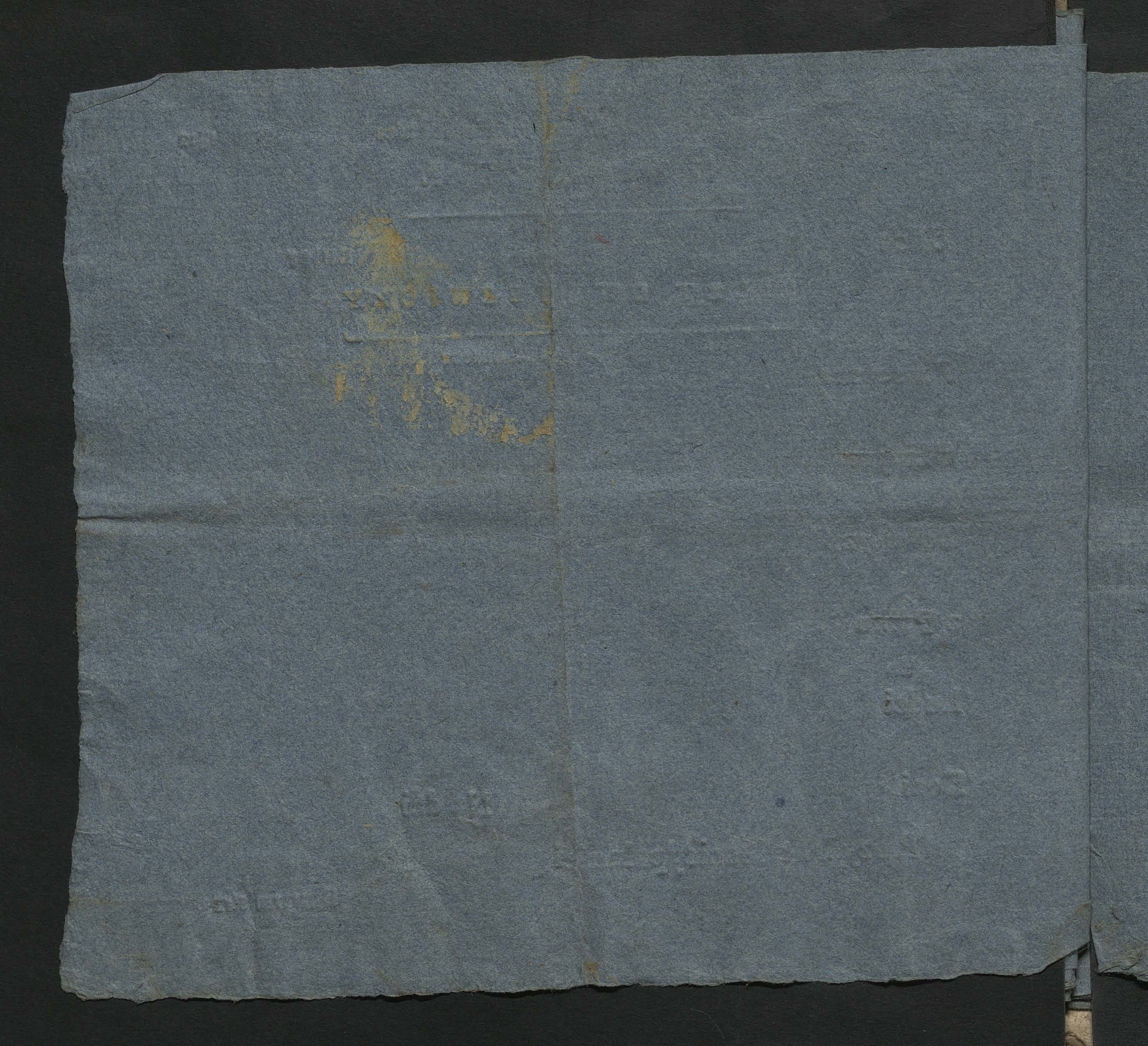
BILET KWATERNICZY

	do Lokator
Possessor Czapski	
~~Officyer~~	
1 Zołnierz Jeden	
z ~~Pułku~~ Gwardyi Warszawskiey	
Ludzi 1	
Koni	

Na dni Dwa

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz Grzybow

Warszawa dnia 21. Mca Września 1812

CYRKUŁ

Ulica ~~Elektoralna~~ Żabia – Numer 956.

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski | ~~do Lokator~~

~~Officyer~~

8 Zołnierz ośmiu

z Pułku Francuskiy Gwardyi

~~Ludzi~~

~~Koni~~

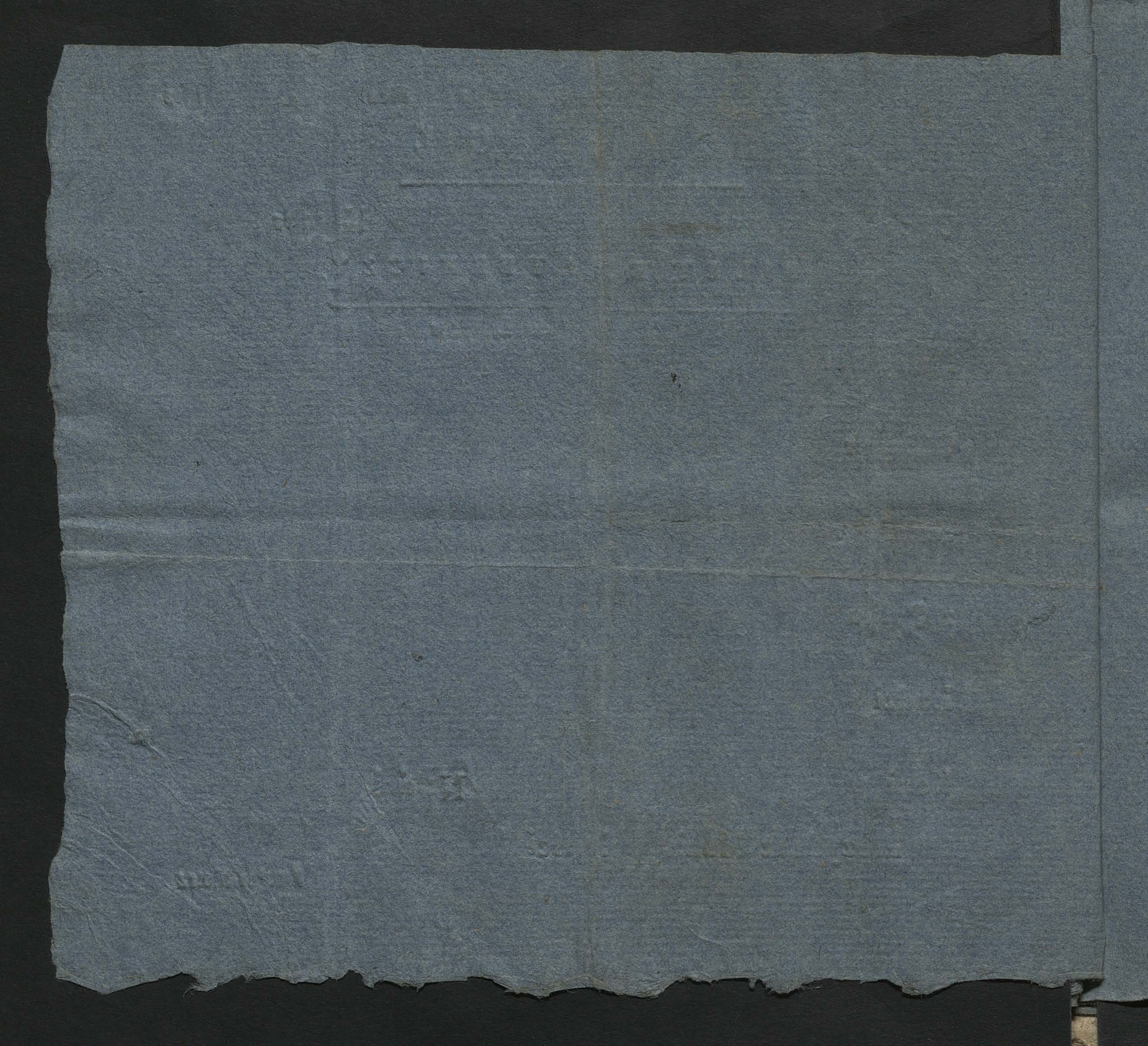
Na dni Cztery

Prezydent Municypalności

do 12. Paździer 1812.

Kwatermistrz

Janiszewski

Warszawa dnia 6 Mca Paźdz. 1812

CYRKUŁ

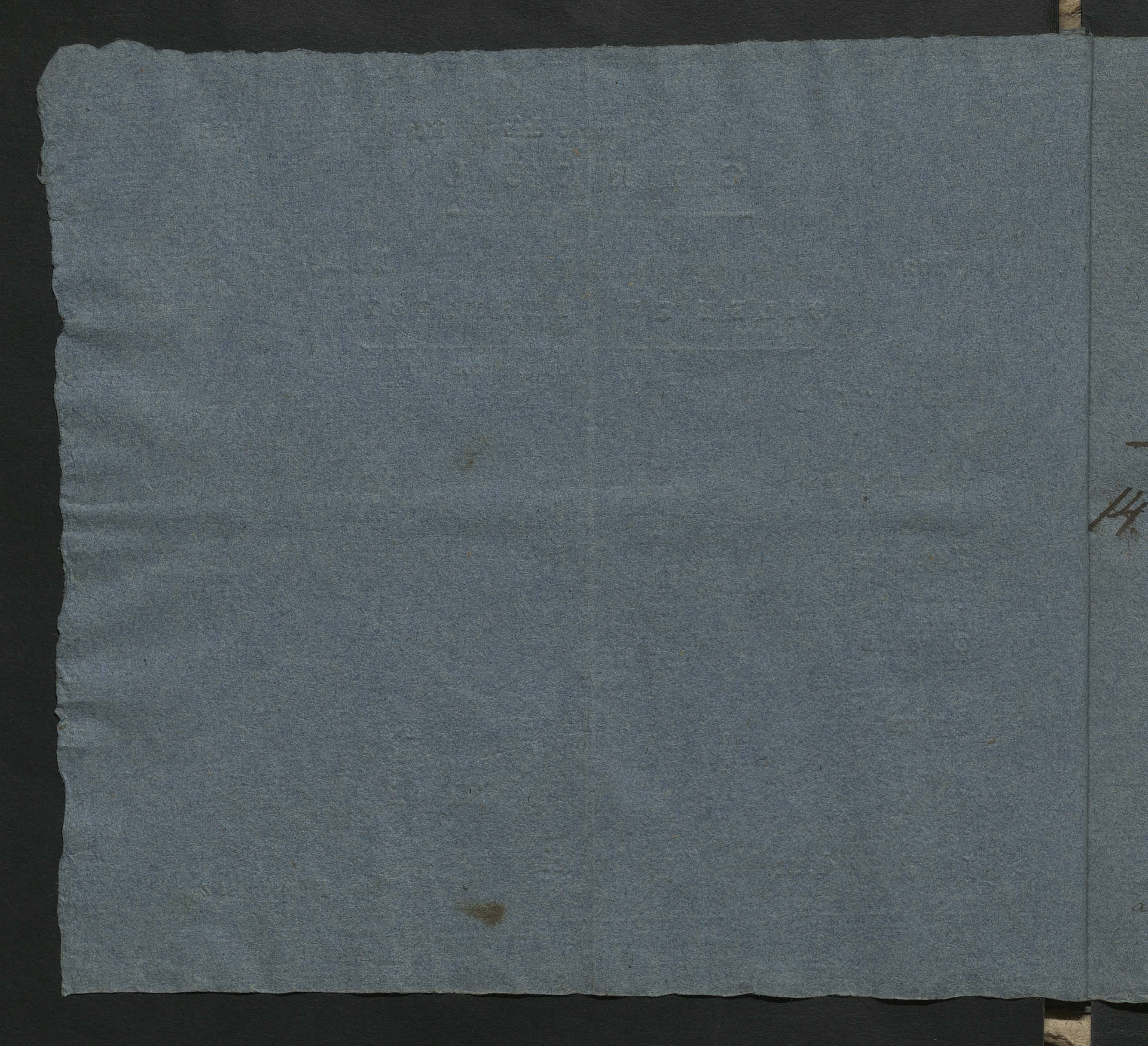
Ulica Marszałkowska Numer 1384 5

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski	do Lokator —
Officyer	[illegible]
1 Żołnierz [illegible]	
z Pułku [illegible]	[illegible]
Ludzi	
Koni	Na dni Dwa

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz [illegible]

Warszawa dnia 15 Mca 9bris 1812

CYRKUŁ

Ulica Żabia Numer 956

BILET KWATERNICZY

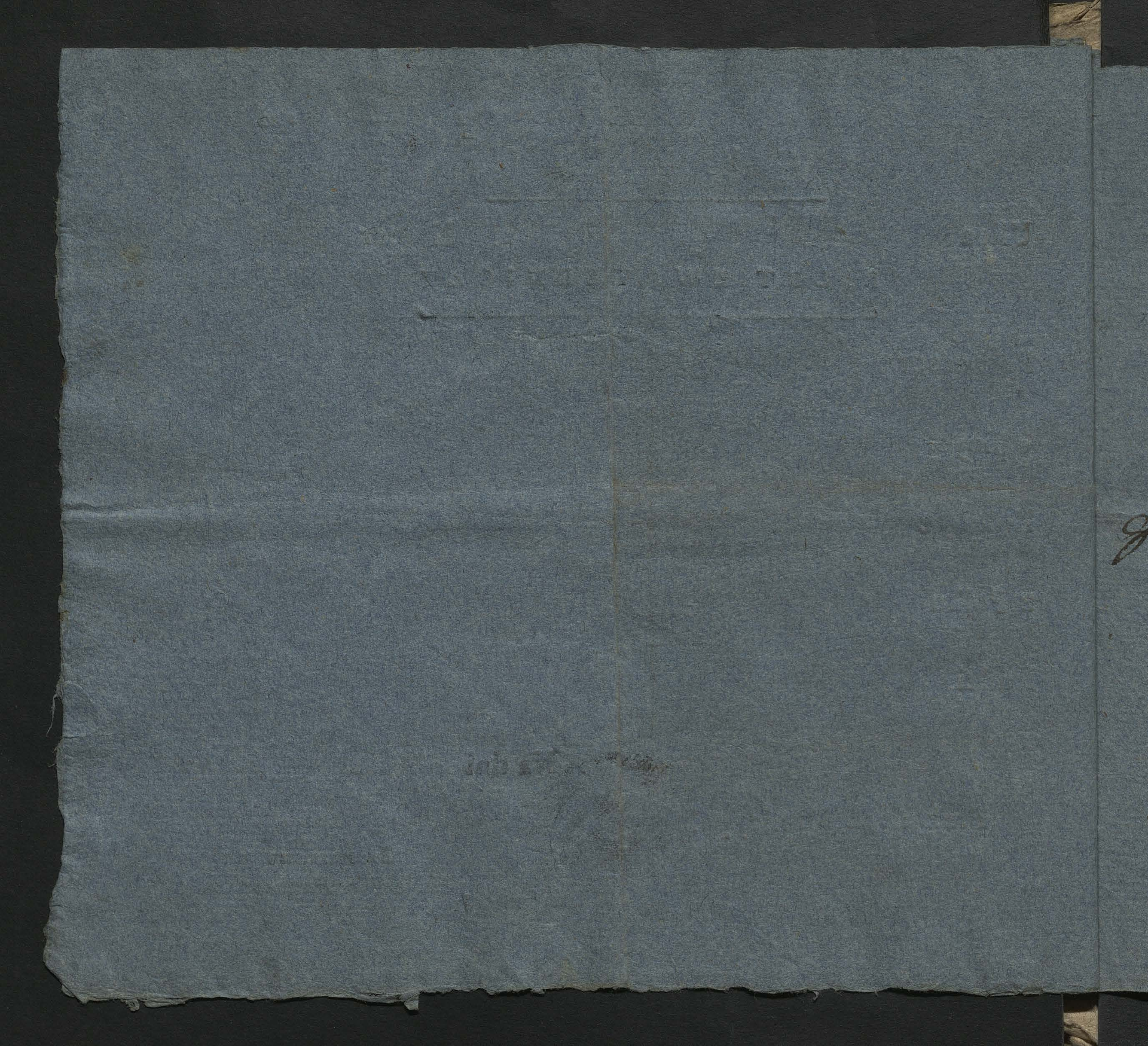
Possessor Czapski	~~do Lokator~~
~~Officyer~~	
14 Zołnierzy Czternastu	
z Pułku Amunicyi	
Ludzi	
Koni	dni pięć

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Staniszewski

a Dali — dni 6.

Warszawa dnia 16 Mca Pazdz 1812

CYRKUŁ

Ulica Marszałkowska Numer 1384 5

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski | do Lokator

~~Officyer~~

Żołnierz [illegible]

z Pułku [illegible]

~~Ludzi~~

~~Koni~~

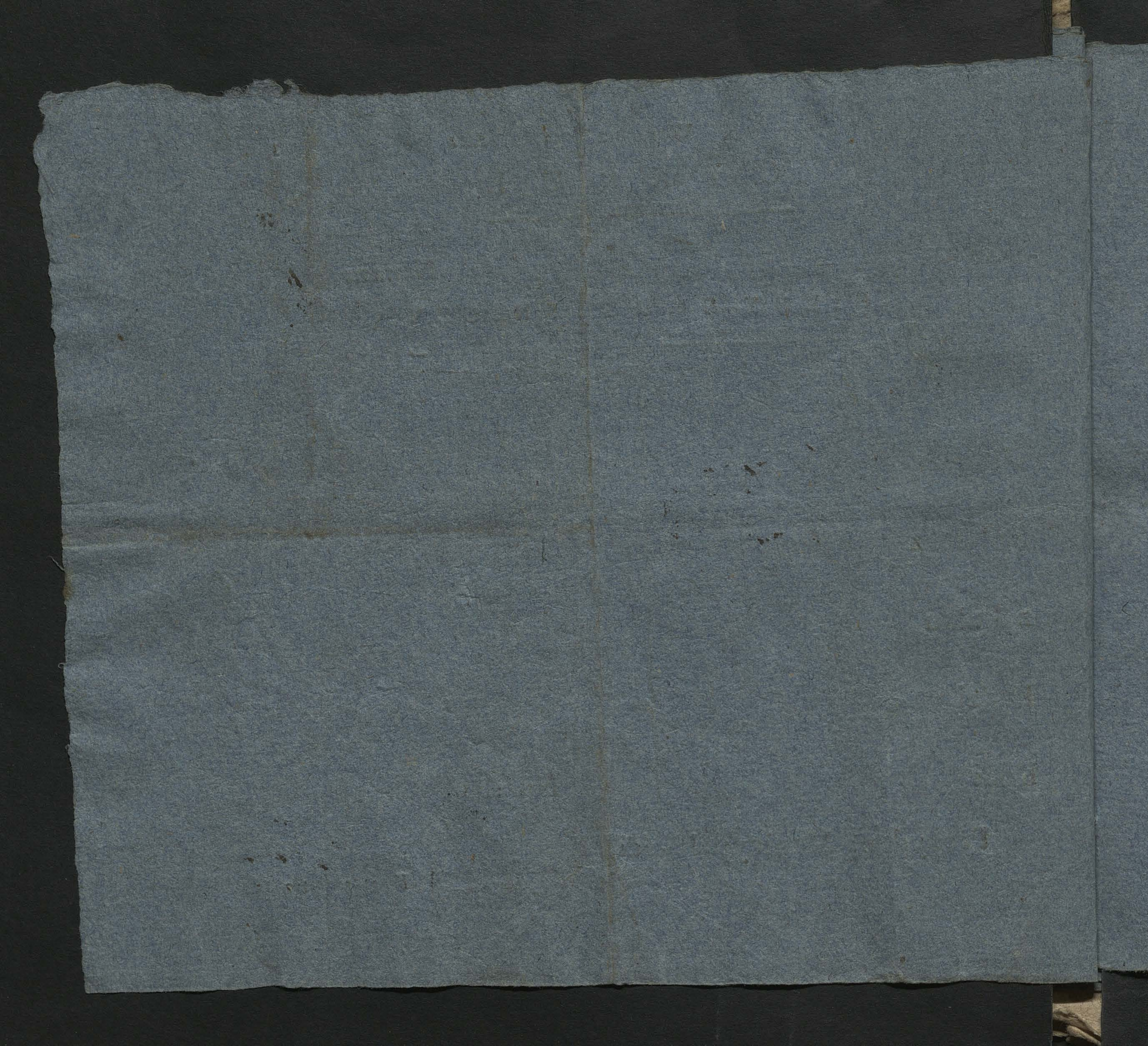
Na dni

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

dali dni 14.

[illegible]

Warszawa dnia 20 Mca 8bris 1812

CYRKUŁ 8

Ulica Marszałkowska Numer 1384–5

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski | ~~do Lokator~~

~~Officyer~~

5 Zołnierz Pęcini

z Pułku 5tego

~~Ludzi~~

~~Koni~~

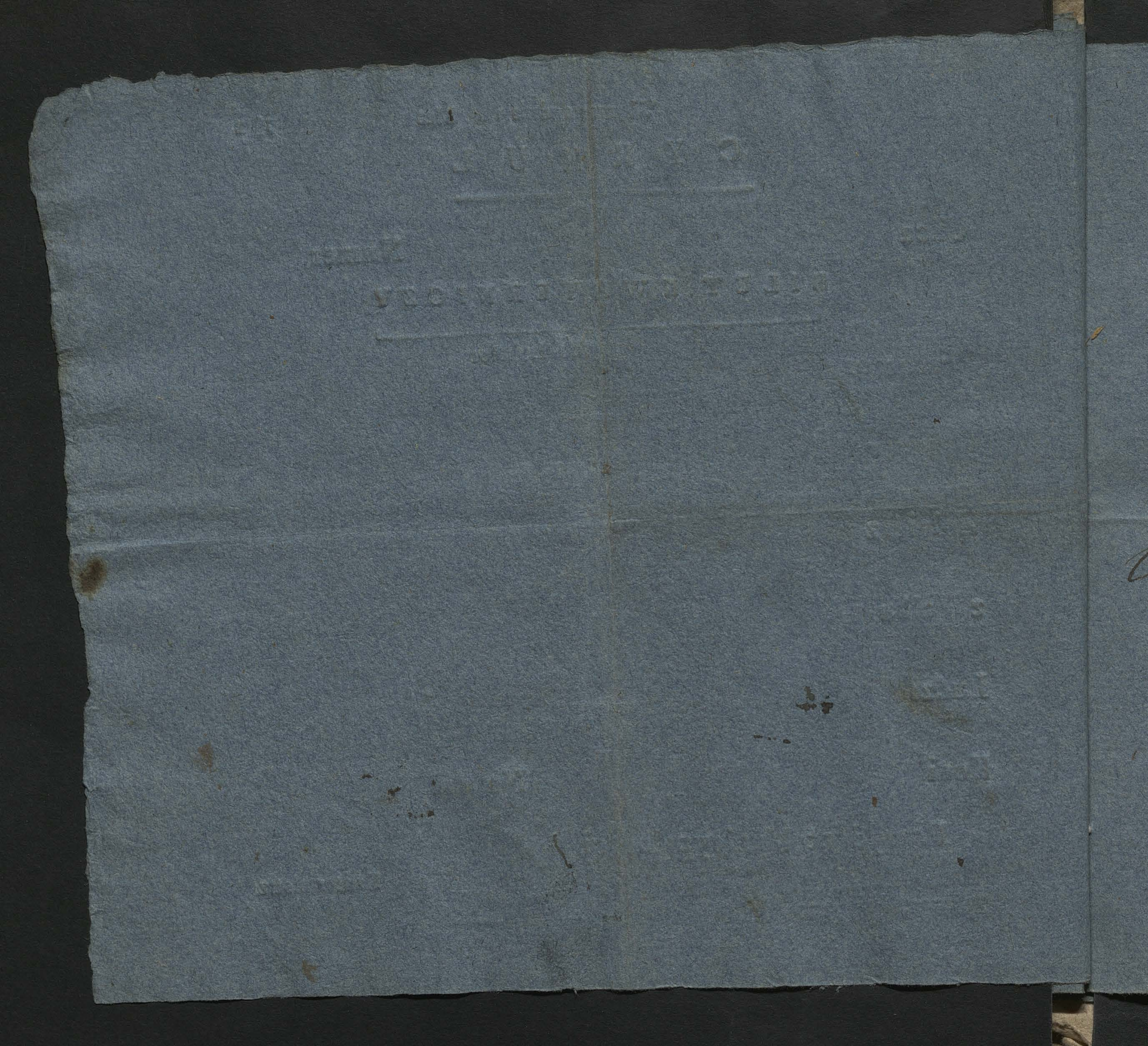
Na dni Dwa

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Czapla

stali między dni 4.

54

Warszawa dnia 28 Mca 8bri 1812

CYRKUŁ 5

Ulica Warszaw Krakowskie Numer 1384/5

BILET KWATERNICZY

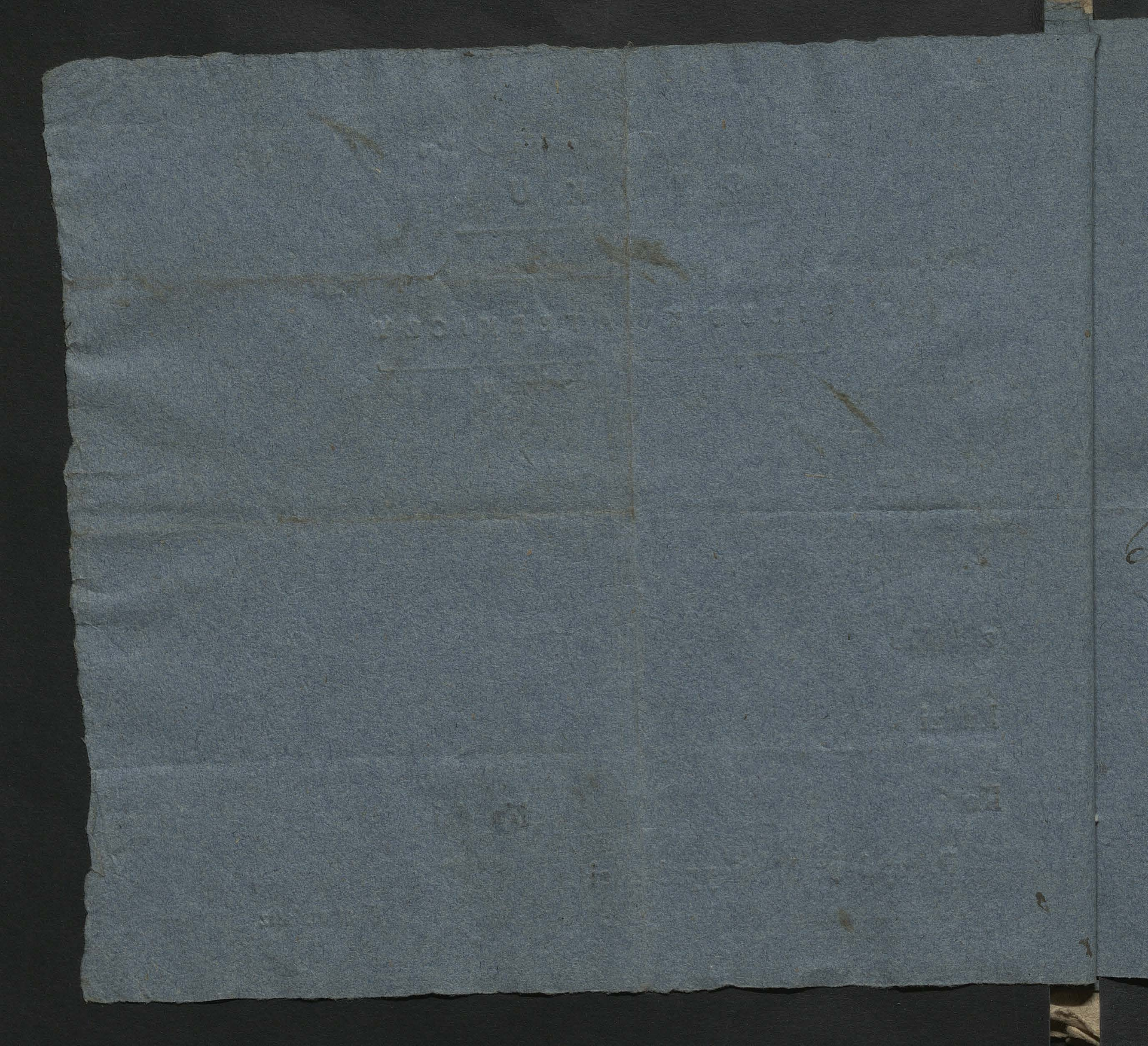
Possessor Czapski	~~do,~~ Lokator
Officyer	
Zołnierz Kosa	
z Pułku Kriż	
Ludzi	
Koni	Na dni

Prezydent Municypalności

do 29. 8bro. —

Kwatermistrz

Czapski

55

Warszawa dnia 30 Mca [illegible] 1812

CYRKUŁ

Ulica [illegible] Numer 1384 / 855

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor [illegible]

Officyer

Zołnierz [illegible]

z Pułku [illegible]

Ludzi

Koni

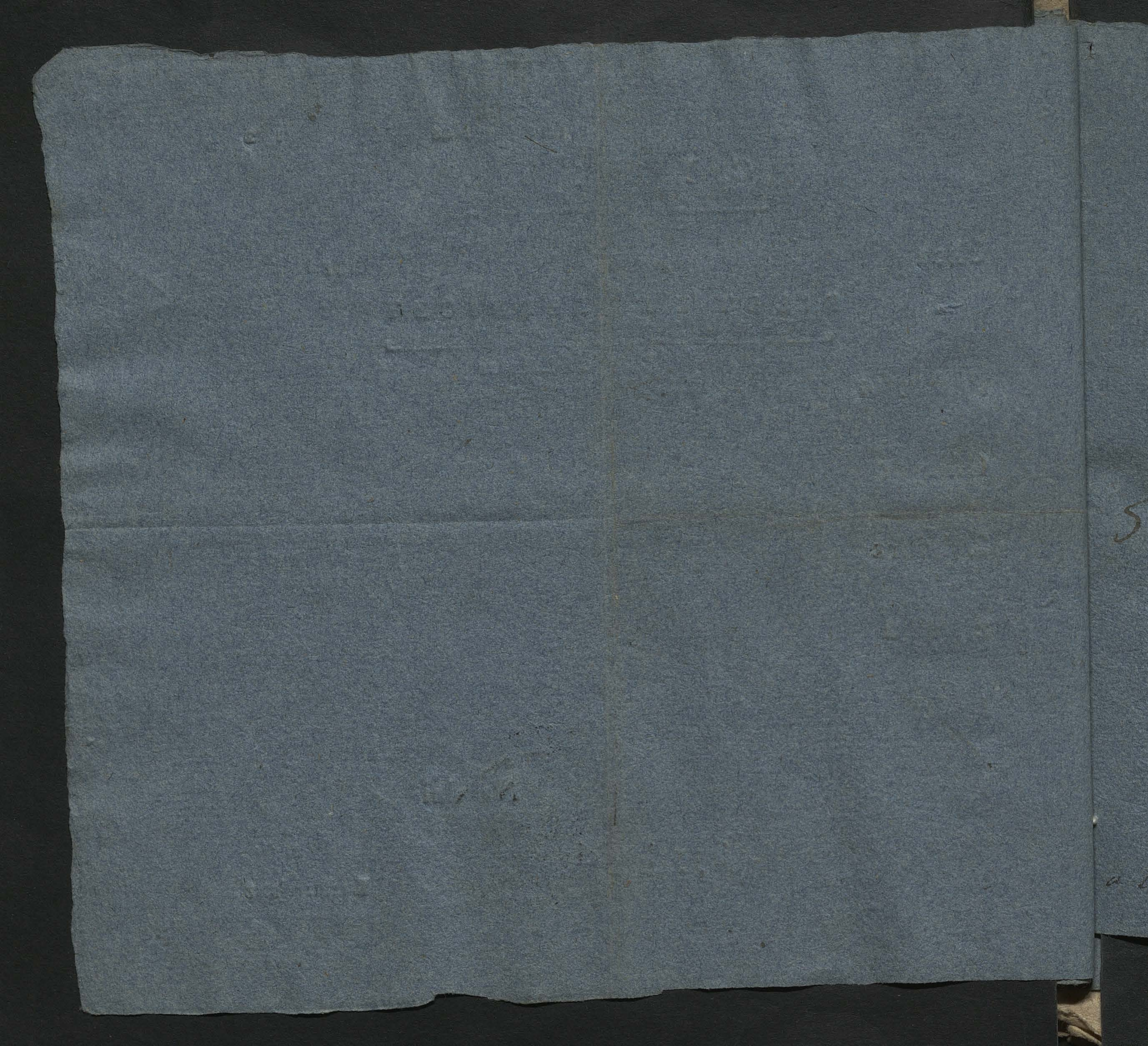
Na [illegible] dni [illegible]

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[illegible]

[illegible]

Warszawa dnia 5 Mca [illegible] 1812

CYRKUŁ

Ulica [illegible] Numer 1384 / 85

BILET KWATERNICZY

Possessor [illegible] do Lokator

Officyer

5 Zołnierz [illegible]

z Pułku [illegible]

Ludzi

Koni

Prezydent Municypalności

[illegible]

Kwatermistrz

[illegible]

Z

z

Lu

Ko

Warszawa dnia 6 Mca 9bris 1812

CYRKUŁ

Ulica Żabia — Numer 956.

BILET KWATERNICZY

Possessor Czajski | do Lokator

~~Officyer~~

11 Zołnierzy Jedenaście

z Pułku Xiążęcy Franz

Ludzi

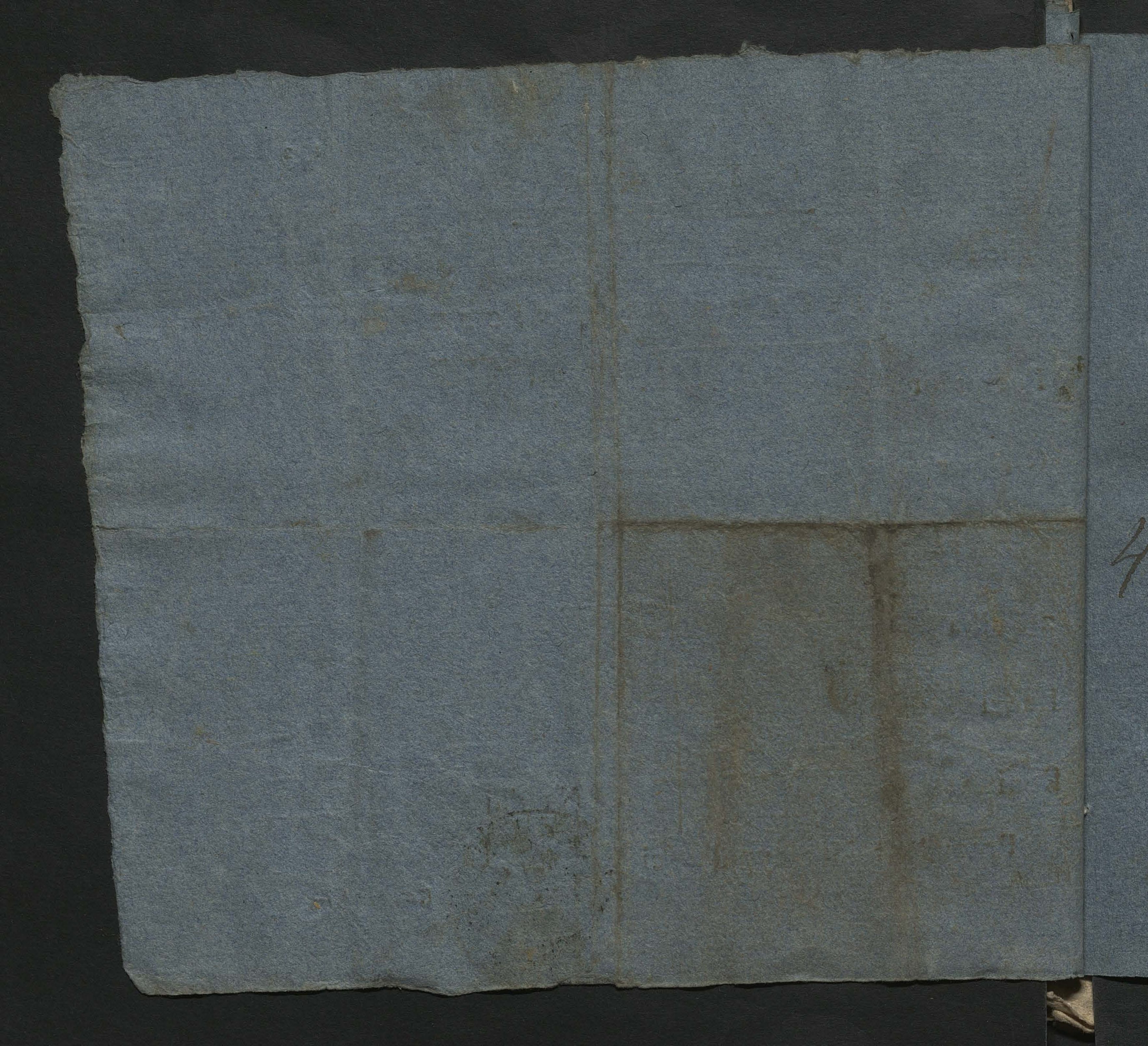
Koni

Na dni

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Radomski

Warszawa dnia 11 Mca Lutego 1812

CYRKUŁ

Ulica [illegible] Numer 1384

8

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor Czapski

Officyer

Zołnierz 4

z Pułku Artyl

Ludzi

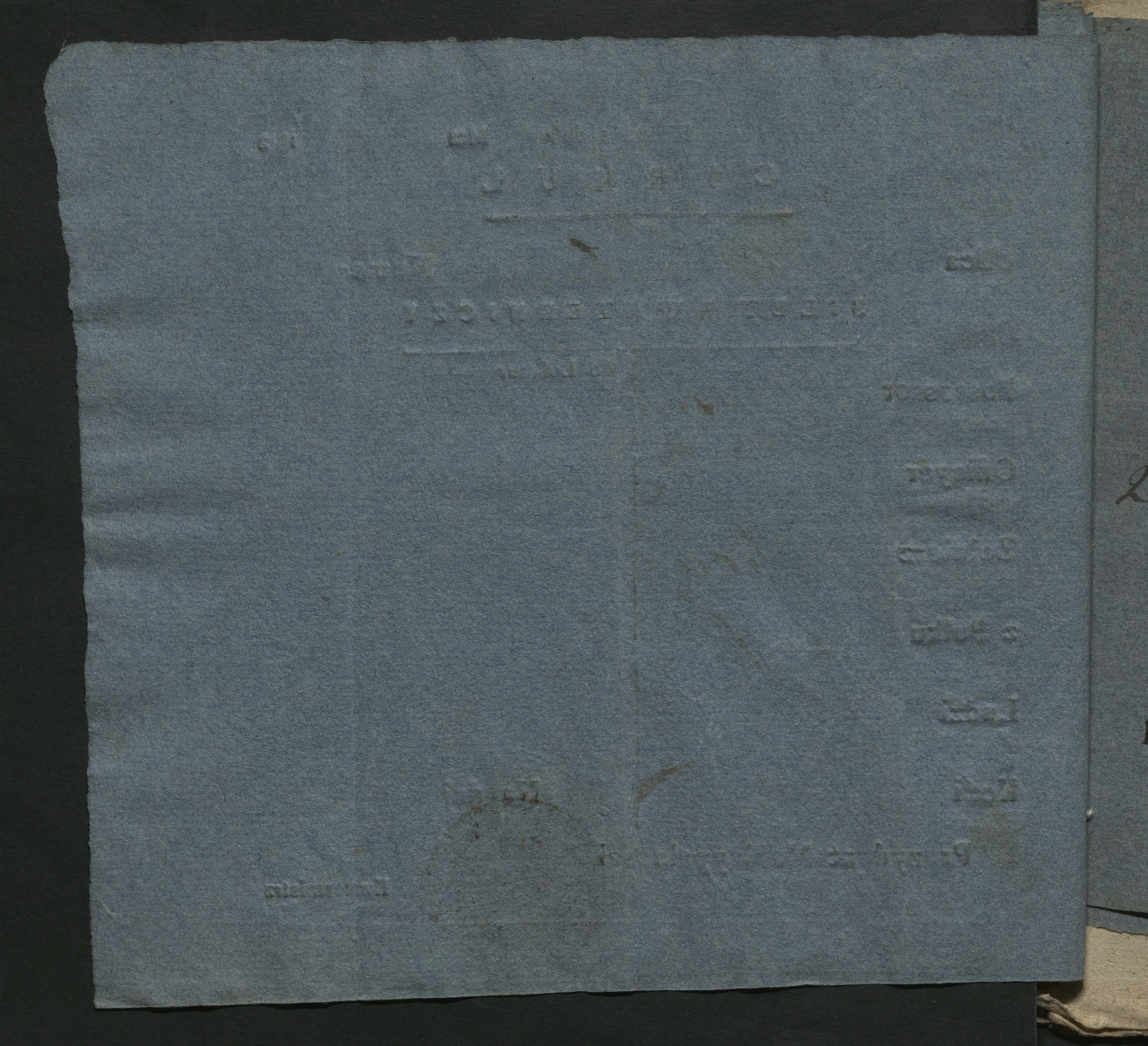
Koni

Na dni Dwa

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[illegible]

Warszawa dnia 11 Mca [illegible] 1812

CYRKUŁ

Ulica [illegible] Numer 1384

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor [illegible]

Officyer

2 Zołnierz [illegible]

z Pułku [illegible]

Ludzi

Koni

Na dni [illegible]

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[illegible]

(60)

Warszawa dnia 11 Mca Kwietnia 1812

CYRKUŁ 5

Ulica Marszałkowska Numer 1388

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski | do Lokator

~~Officyer~~

2 Zołnierz Gwardyi

z Pułku Pieszy

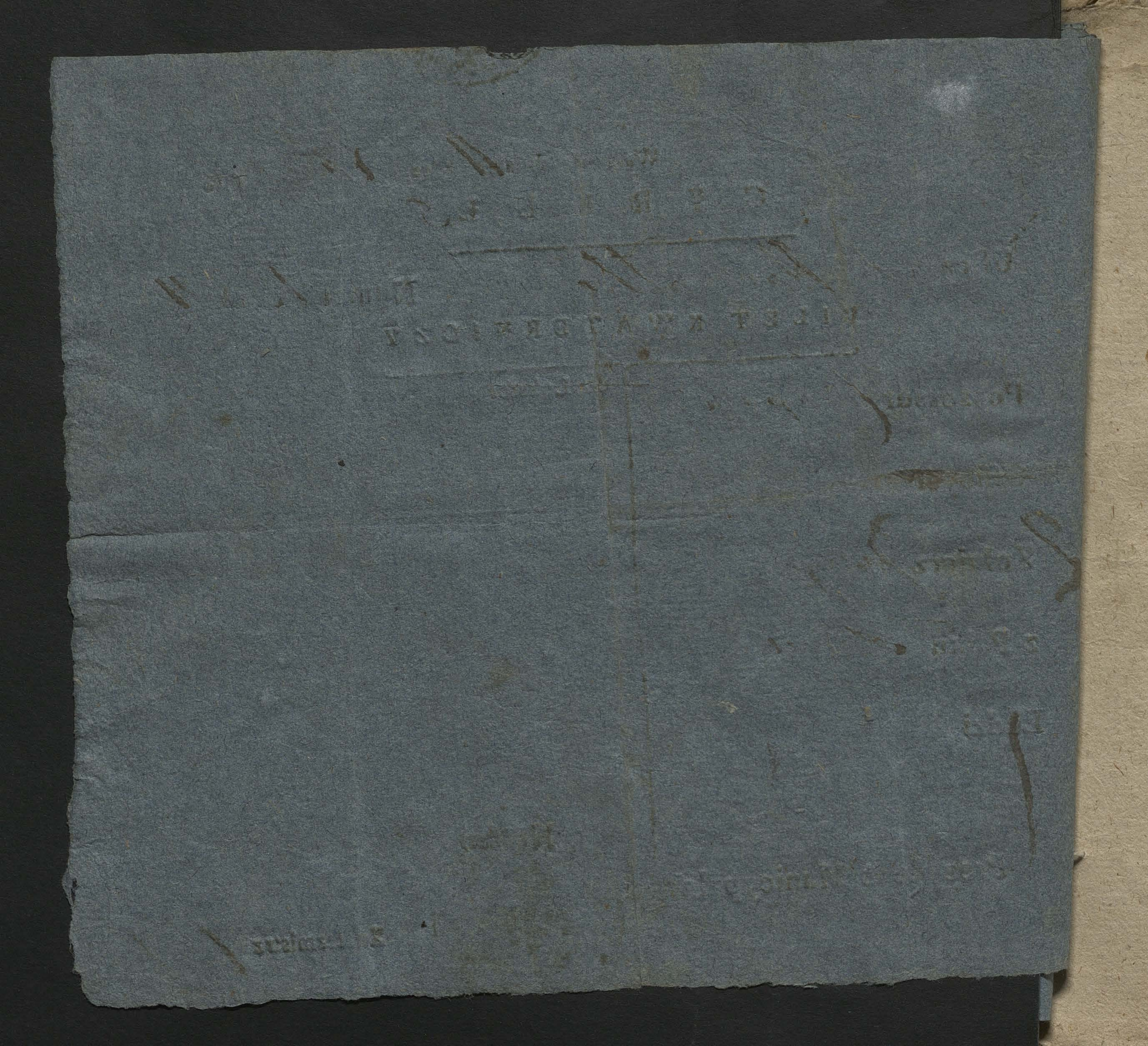
Ludzi

Koni

Na dni Trzy

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz Grzybowski

61

Warszawa dnia 1 Mca Styczn 1813

CYRKUŁ

Ulica Marszałkowska Numer 1384/5

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor Czapski

Officyer

4 Zołnierz Ułanów

z Pułku 7

Ludzi

Koni

Na dni Ciągłość

30

MIASTO NA KWATERUNEK PRZEZNACZONE

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

62

Warszawa dnia 1 Mca Stycznia 1813

CYRKUŁ

Numer 1426

Ulica Zielna

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor Czapski

Officyer

2 Zołnierz Damt ~~Lokatorom~~

z Pułku Fr

Ludzi

Koni

Na dni Kilkanascie

Prezydent Municypalności Krainski

Kwatermistrz Czapski

63

Warszawa dnia 21 Mca Januar 1813

CYRKUŁ

Ulica Warszawskie? Numer 1384

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor Czapski

~~Officyer~~

3 Zołnierzy trzech

z Pułku Franc

~~Ludzi~~

~~Koni~~

Na dni Dziewięć

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz Greyber

do Dnia 3. Lutego 1813.

64

Warszawa dnia 27 Mca [illegible] 1813

CYRKUŁ

Ulica Złotna — Numer 1426

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski | do ~~Lokator~~

~~Officyer~~

6 Żołnierzy Ors

z Pułku 7

~~Ludzi~~

~~Koni~~ Na dni

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[illegible]

dodnia 3. Lutego 1813

65

Warszawa dnia 27 Mca 6 9 1813

CYRKUŁ

Ulica Marszałkowska Numer 1383.
1385.

BILET KWATERNICZY

do Lokator.

Possessor Czapski

Officyer

10 Zołnierz y Dłu[illegible]

z Pułku 7

Ludzi

Koni

Na dni

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz [illegible]

do dnia 3. Lutÿ 1813.

Warszawa dnia 28 Mca Sierpnia 1813

66

C Y R K U Ł

Ulica Marszałkowska Numer 1384

85.

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski

do Lokator

~~Officyer~~

6 Zołnierz

z Pułku

~~Ludzi~~

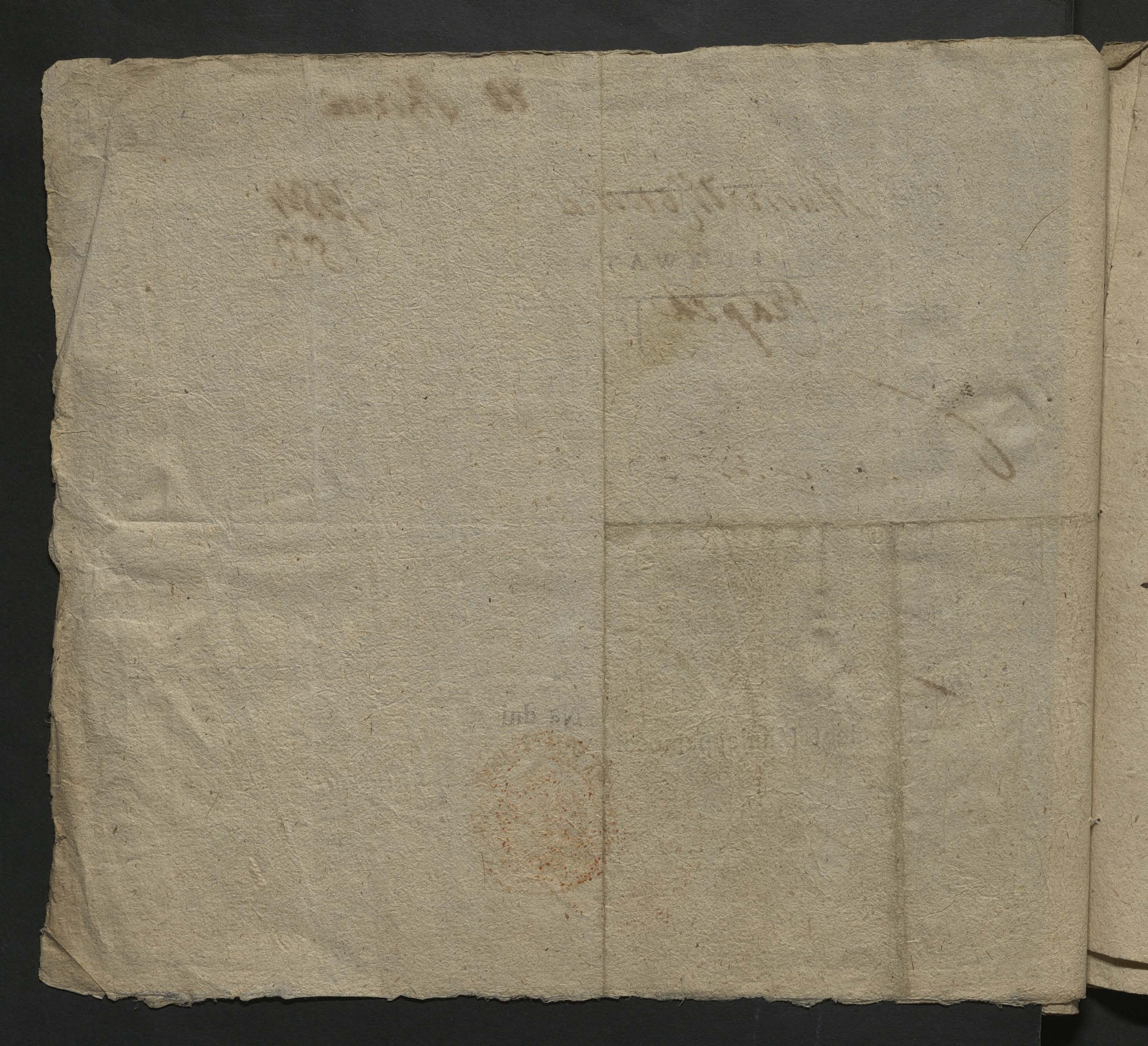
~~Koni~~

Na dni —

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz Greber

67

Warszawa dnia 30 Mca Janua 1813

CYRKUŁ

Ulica Żabia — Numer 956

BILET KWATERNICZY

do Lokator

Possessor Czapski

~~Officyer~~

20 Żołnierz ~~y piechoty~~ Dwadzieścia

z Pułku Austry

Ludzi

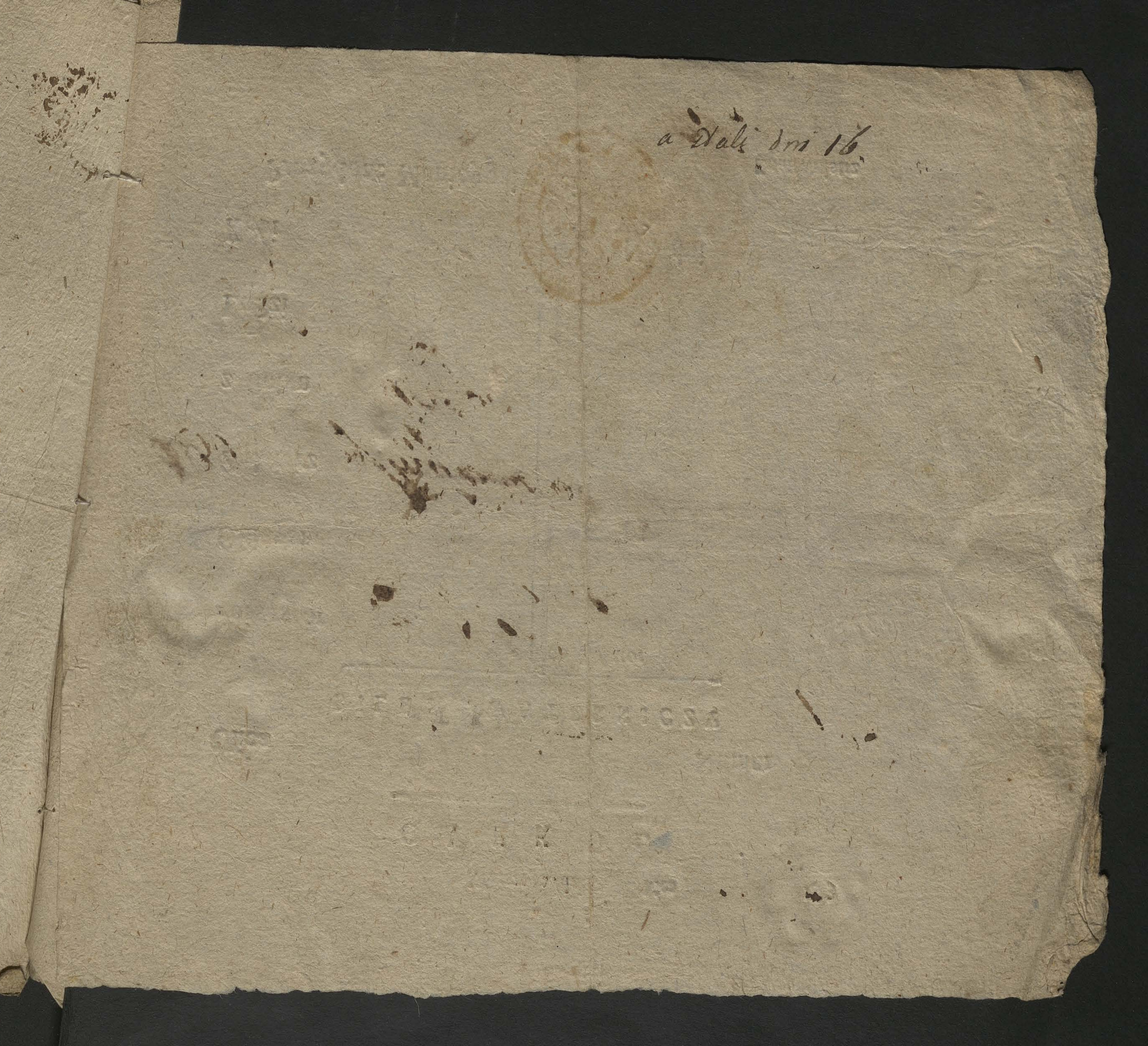
Koni

Na dni

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

[signature]

a Dali dni 16

68

Warszawa dnia 27 Mca Kwiet 1813

CYRKUŁ

Ulica Marszał Wolska Numer 1385a

BILET KWATERNICZY

	do Lokator
Possessor Czapski	
Officyer	
3 Zołnierz Artil	
z Pułku Woraljów	
Ludzi	
Koni	

Na dni Cztery

Prezydent Municypalności

Kwatermistrz

Gorajten

Pod N^rem 1384. przy Ulicy Marszałkowskiey, niemasz żadnego Domu tylko Plac pusty na ktorym mały Ogrodek egzystuie. A oprocz Domu N° 1385 przy tey że samey Ulicy, [illegible] żadnego innego Domu w Cyrkule 5^tym Nie Więcey niemasz. — Zaświadczam

Warsz: d. 30. Apr: 1813.

[illegible] Cyr: V

Komis.

Warszawa dnia 22 Mca Maja 1813

69

CYRKUŁ

Ulica Zabia — Numer 956.

BILET KWATERNICZY

Possessor Czapski | do Lokator

~~Officyer~~

6. Zołnierzy Sześć

z Pułku Ułanów Wołyńskich

Ludzi

Koni

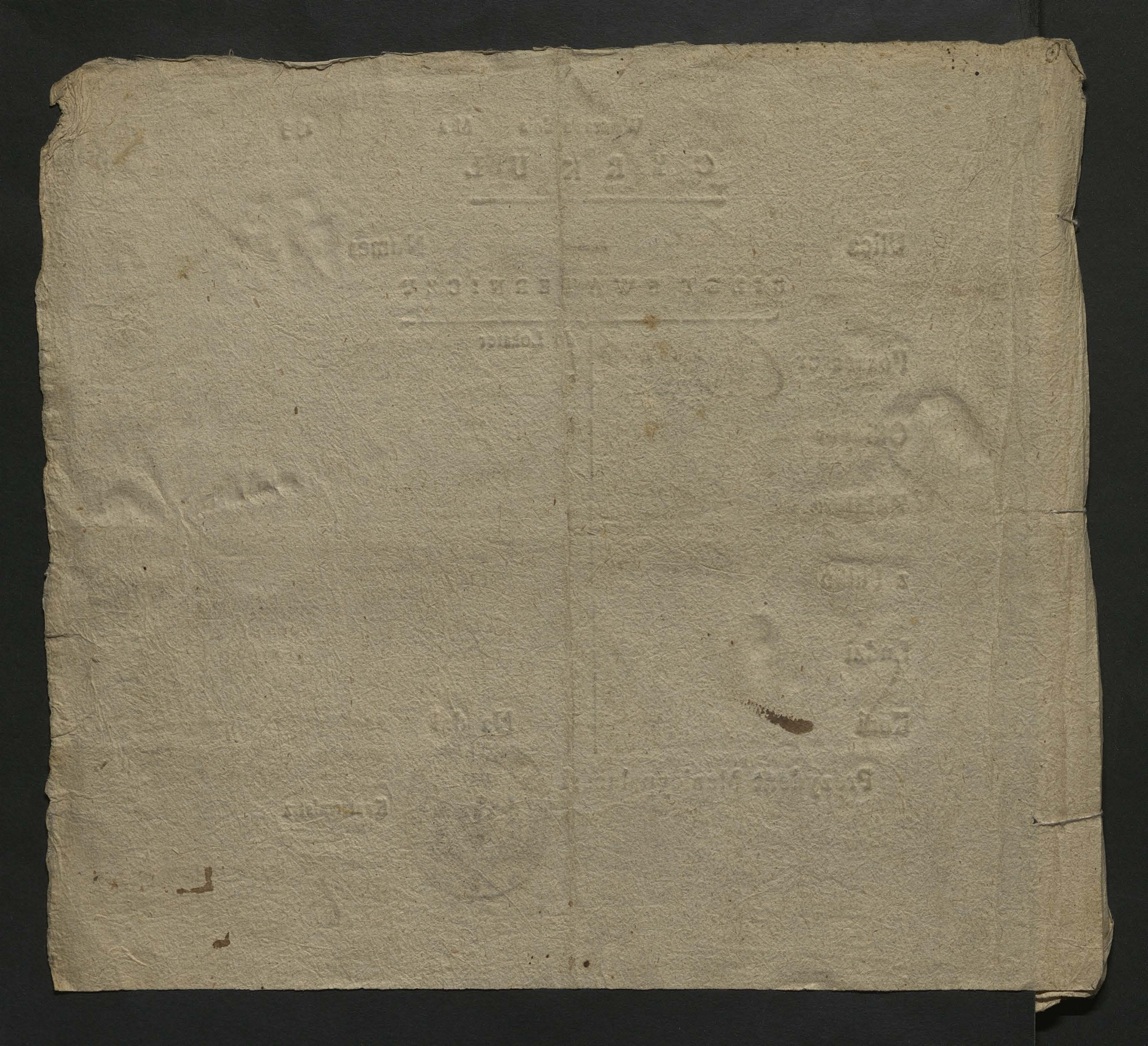
Na dni jeden —

Prezydent Municypalności

MIEYSCE NA KWATERUNEK

Kwatermistrz

Radliński

70

Woysko Polskie.
Plac Gniezno Dnia 29 Mca Grudnia
Roku 1813

Połk 9 Jazdy.
Dywizya Kawaleryi.

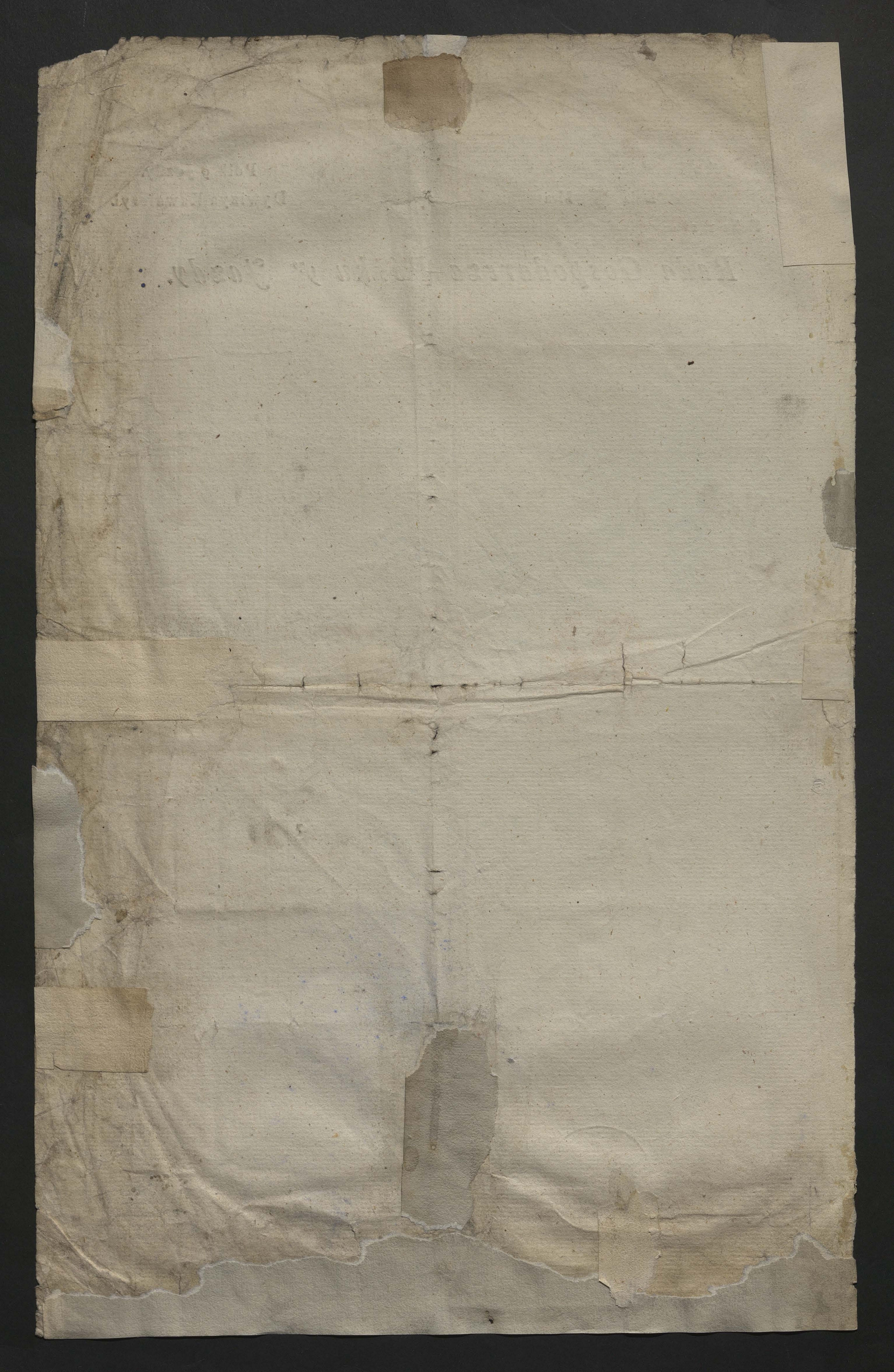
Rada Gospodarcza Półku 9go Jazdy.

Ma sobie za powinny obowiązek w Jasieniu Korpusu Offiцerom tegoż Półku stan służby niniejszy JMciPana Karola Wolskiego Porucznika Półku swego zaświadczyć.

Imie i Nazwisko Wiek i miejsce urodzenia	Stopień	Data wejścia w służbę, Odmiana Korpusu, Awansu i Nadgrod Woyskowych	Odbyte Kampanie i Bitwy
Wolski Karol urodził się w Sijanowie Powiecie Kieleckim Departamencie Radomskim dnia 1 Listopada 1788 syn Adama i Elżbiety z Grabkowskich	Porucznik	2 Maia 1809 wszedł w służbę do Półku 9go Jazdy iako Ułan. 29 Sierpnia 1810 awansował z Sierżanta na Podporucznika — 12 Marca 1812 awansował na Porucznika w tymże Półku	Odbył Kampanią przeciwko Austryi w r. 1809. Odbył Kampanią przeciw Rossyi w r. 1812 [illegible] w Batalii pod Krasnym, Smoleńskiem, Możayskiem, Borowskiem, Małym Jarosławcem i Wiazmą i wszystkich innych które Półk odbył. Niemniey oblężenie Gdańska w r. 1813 w którym odbył wycieczki dnia 24 Marca — 9 Czerwca i 29 Sierpnia

My Członki Rady Gospodarczey Młodzi [illegible] powodzeniu [illegible] kampanie Porucznika Wolskiego [illegible] nie możemy iak tylko [illegible] mu dać zalety dobrego Offiцera i walecznego żołnierza, [illegible] gorliwie obowiązki swego stopnia, wyrażaiąc mu przytym [illegible] pobyt w tym Półku i Miesięcy 56 iednał sobie szacunek i [illegible] kollegów

[illegible signatures]
Półkownik

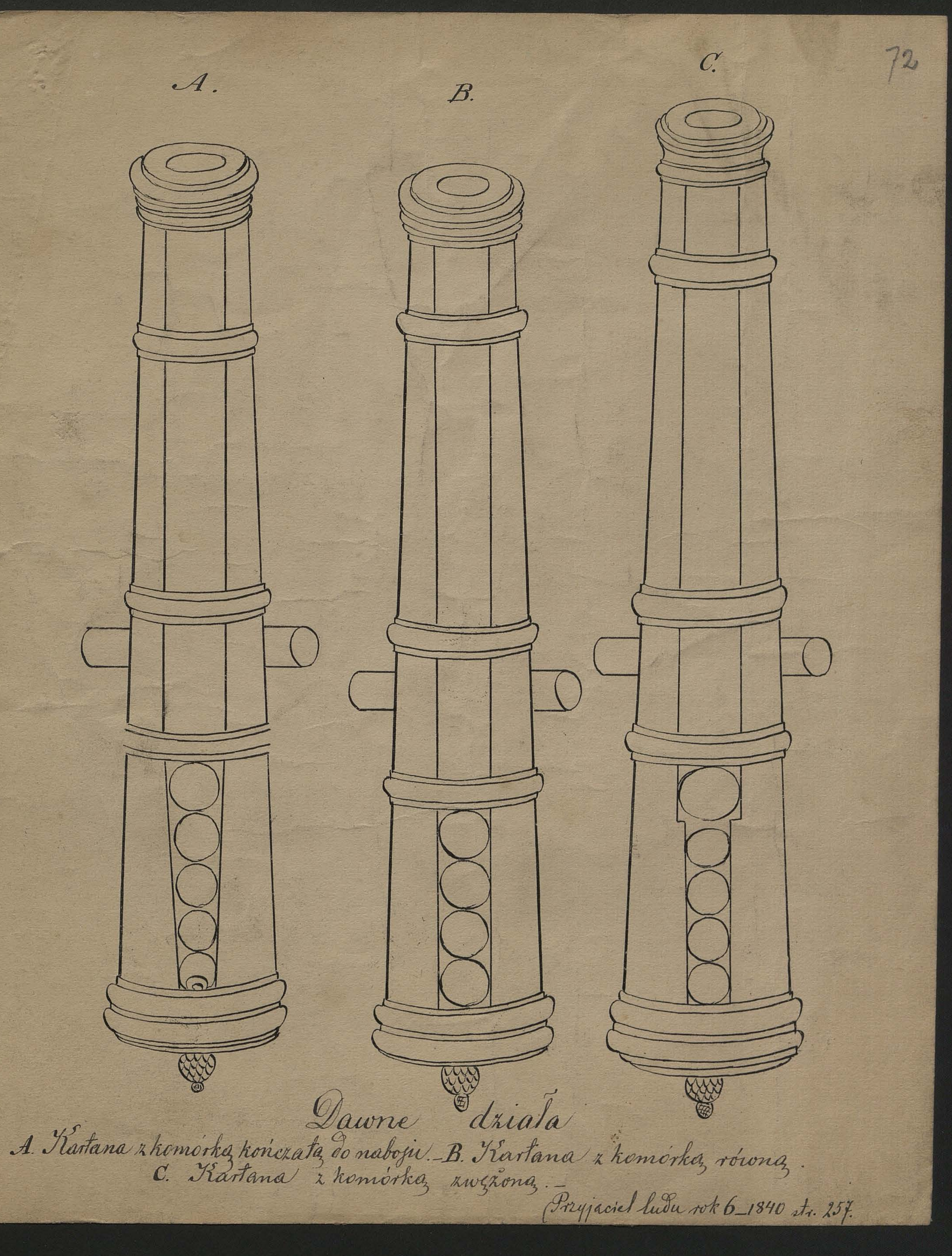

Verzeichniß

über die im Bezirke des Gefertigten betretenen, mit gehö-
rigen Marschrouten [illegible] versehenen Individuen des Revoluzio-
nairen Heeres, welche nach ihrer Angabe nicht zur Fahne geschworen
haben.

Vor und Zunamen	Alter Jahre	Geburtsort: Ort	Geburtsort: Land	Stand vor dem Eintritt in die revolutionäre Armee	[illegible] geschworen	Anmerkung
[Ad]am Cichocki	27	Zamość	Polen	Sohn eines Gutsbesitzers	nein	
[An]drey Ciechanski	25	Lublin	Polen	Ingenieur	do	an das Tarnopoler Kr. Amt abgestellt. (715)
[F]lorian Malinski	30	Lublin	do	Hausbesitzer in Lublin	do	
[X]aver Czaurski	23	Lublin	do	Bedienter	do	
Jakob Mackow	20	Piaski	do	do	do	
[J]an Budzkiewicz	17	Lublin	do	do	do	
[Jo]achim Juraszkiewicz	19	do	do	do	do	
	Husiatyn d 2 May 831					
[A]nton Deszbacki	29	Rubieszow	Polen	Polnischer Offizier	ja	Wurde dem k. k. Militär übergeben und dem Lem. Praesidio die Anzeige erstattet. (721)
Anton Olszanski	56	Szybenny	Russland	Gutsbesitzer	.	Ist ein russ. Flüchtling, wünschte sich in Trybuchowka durch 2 bis 3 Monate aufzuhalten, dieses Ansuchen wurde dem Lem. Praesidio vorgelegt. (735/786)
Joachim Sobczynski	18	Hetmanówka	Russland	Bedienter bei [illegible]		Ist von Czabarowka seinem Dienstherrn entwichen, wurde [illegible] — dem Herrn von Czabarowka zur weiteren Amtshandlung übergeben. (761)

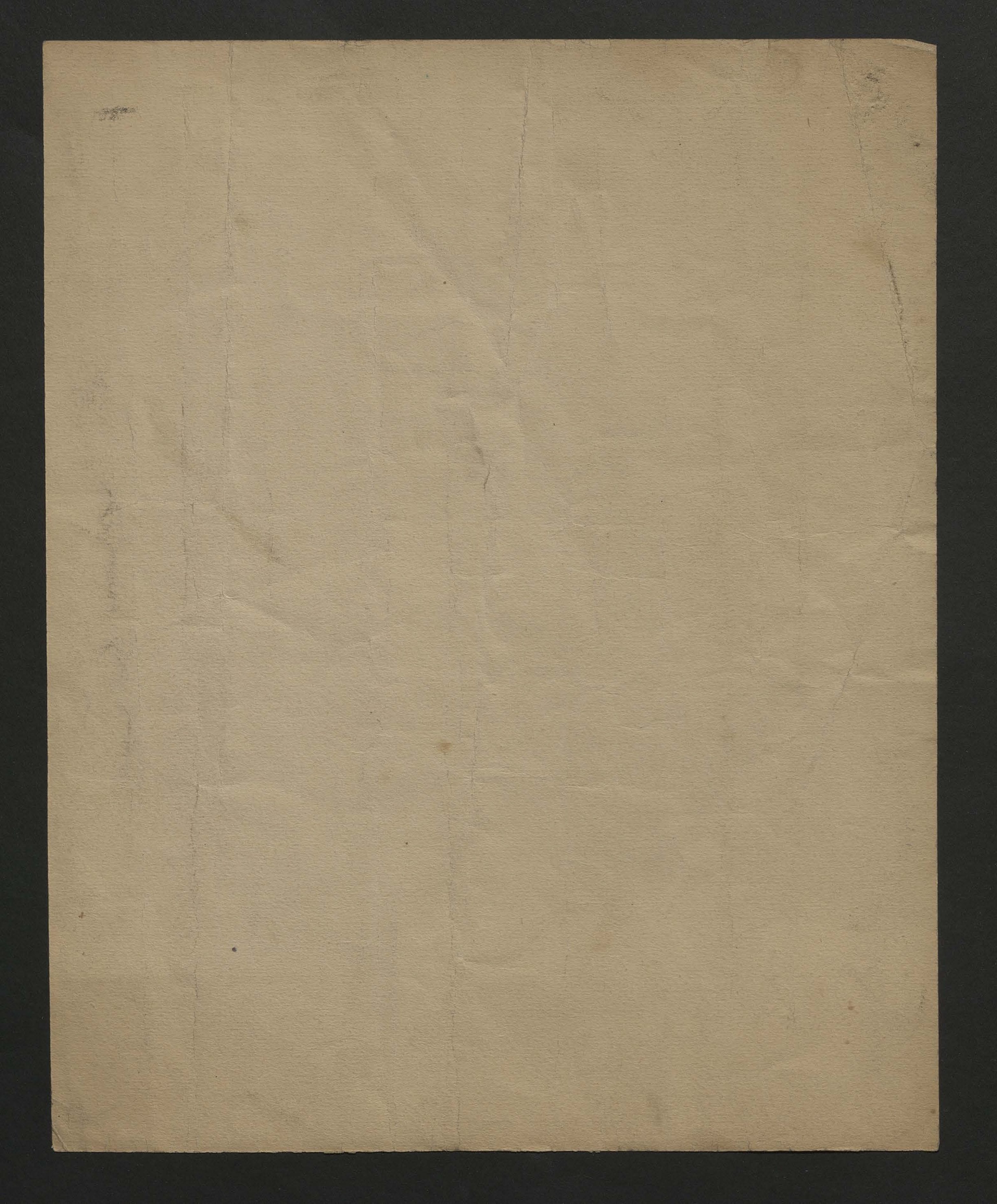
Nr.	Vor und Zunamen	Alter	Gebürtig: Ort	Gebürtig: Land	Stand	[illegible]	Anmerkung
11	Jędrzej Lewicki	22	Czernowce	Kais. russ. Podolien	Wagner	—	Wurde zurück genommen [illegible] zum [illegible] erhalten [illegible] (1762)
12	Petro Ceremeta	20	Jaroslawcze	Galizien	Schneidergesell [illegible]	—	dem Dominio [illegible] zur Behandlung als [illegible] überstellt [illegible] übergeben
13	Kazimir Matmulak	27	Husiatyn	Galizien	Landwehrmann	—	Wurde im [illegible] in russ. [illegible] zum russ. Militär [illegible] [illegible] dort [illegible] durch [illegible] Commando [illegible] übergeben (1807)
14	Anton Malski	über 30	Wasylkowce	Galizien	Aufnahmemann	—	(807) [illegible] nach Angabe [illegible] 10 [illegible] zu [illegible] [illegible] [illegible] ~~Wurde dem [illegible] [illegible]~~ [illegible] übergeben (1818)
15	Jan Żelmowski				Kais. russ. Deserteurs aus Kamieniec		dem Milit. [illegible] Commando in Husiatyn [illegible] übergeben (1850)
16	Piotr Polonczarski						
17	Mikita Maszykow						
18	Anton Ponsczuk						
19	Jura N.	19	Kamieniec podolskie	Russland	Schuster	—	Mittels des Dom. [illegible] [illegible] Commando [illegible] übergeben (1800)
20	Wasyl Maszykow		Wasylkowce	Galizien	Kais. russ. Deserteur	—	dem Milit. [illegible] Commando Husiatyn übergeben
21	Stefan Swierkiego			Russland			
22	Pańko Żelony	42	Kalenisko	Russland	Kais. russ. Unterthanen		dem Dom. Husiatyn zur Behandlung nach dem [illegible] übergeben (1900)
23	Iwan Rozgwy	20	dto				dem Dominio Husiatyn [illegible] übergeben

Dawne działa

A. Kartana z komórką kończatą do naboju. – B. Kartana z komórką równą.
C. Kartana z komórką zwężoną. –

(Przyjaciel ludu rok 6 – 1840 str. 257.

Ilość wojska polskiego w r. 1627.

Z współczesnego rękopismu.–

Husarze:

Królewicza J. M. . . . . koni	200
Wojewody sandomirskiego	226
Wojewody kijowskiego	150
Starosty kamienieckiego	150
Starosty kałuskiego	150
Starosty tłumackiego	150
J.M. Pana halickiego	100
Starosty uświatskiego	150
Podkomorzego podolskiego	100
Wojewodzica bracławskiego	100
Stefana Koniecpolskiego	100
Starosty zygwultskiego	100
Starosty wiskiego	100
Starosty winnickiego	100
Mikołaja Krzyczewskiego	100
Starosty Pokrzywnickiego	100
Ogółem husarzów	2076

Rajtarzy

J.M. Pana Abrahamowicza . . . . koni	400
–„– Ernesta Dönhoffa	200
–„– Kossakowskiego	100
–„– Gniewosza	125
–„– Starosty Derpskiego	150
–„– Wojewodzica smoleńskiego Abrahamowicza	500
–„– Księcia Pruńskiego	500
–„– Zbigniewa Oleśnickiego	100
Ogółem rajtarów	2075

Dragonów było	1152
Kozackich rot	3650
Piechoty polskiej	2600
Wybrańców	1385
Piechoty niemieckiej	11609
Ogółem wszystkiego wojska	24547

Wojsko to użyte było w Prusach przeciw Gustawowi Adolfowi.–

Prócz tego na Ukrainie stało: Jazdy kwarcianej	2000 ludzi
–„– kozaków	6.600
ogółem	8,600 ludzi

Tak, iż wojsko polskie w r. 1627 w czasie wojny z Szwecyą wynosiło tylko 33,147 głów.– Utrzymanie wojska tego kosztowało skarb bardzo wiele; każdy bowiem hussarz i rajtar brał miesięcznie na konia po 15 ówczesnych złotych, a oprócz tego starsi brali w dodatku po 4 złote miesięcznie.—

(Przyjaciel ludu rok 8 – 1842 str. 416)

